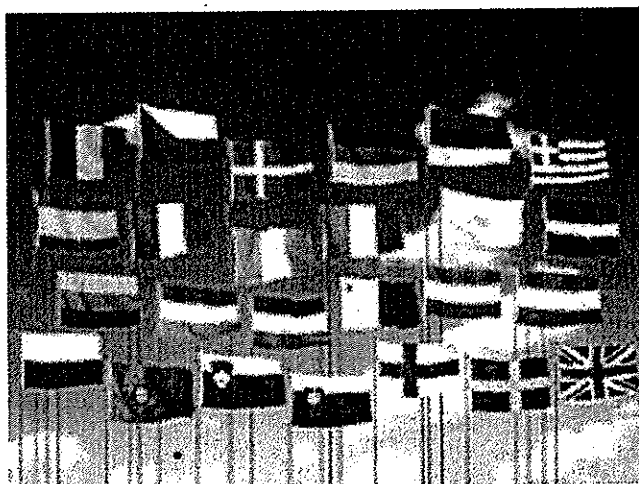

ABSTRACT
The Impacts of European Union Enlargement on Thai Economy
Nitinant Wisaweisuan

On 1 May 2004, the European Union's enlargement extended to 10 countries. This added total population and combined GDP to the former EU. Additionally, the group of 10 new countries is considered the new markets with one of the world's highest growth rate. This would undeniably have impacts on the world economy, including Thailand.

This research aims to study the impacts of the EU enlargement on Thai economy with a focus on evaluating comparative advantage of Thailand to EU-15 countries, and to the new member countries in main exporting industries. This is in order to analyse and anticipate the change in Thai export to European Union after the enlargement. Moreover, this research project priorities the necessity to closely watch the changes in comparative advantage from the most affected to the least affected industries.

การขยายสมาชิกภาพของสหภาพยุโรปในปีค.ศ.2004
ที่มาภาพ: www.free-europe.org

ผลกระทบจากการขยายสมาชิกภาพของ สหภาพยุโรปต่อเศรษฐกิจไทย*

นิพนธ์ วิศเวศวร**

1. บทนำ

เส้นทางสู่การเป็นสมาชิกภาพของประเทศสมาชิกใหม่ทั้งหมดนี้เริ่มต้นขึ้นเมื่อเดือนมิถุนายนในปี พ.ศ. 2536 ซึ่งเป็นปีที่ประชาคมยุโรป (ในขณะนั้น) ได้มีการตกลงกันจากการประชุมสุดยอดโคเปนเฮเกน (Copenhagen Summit) ที่เห็นพ้องกันในหลักการที่จะรับประเทศในกลุ่มยุโรปตะวันออกและยุโรปกลางเป็นสมาชิกภาพของสหภาพยุโรป (Archer, 1999) แม้จะมีได้กำหนดเส้นตายไว้ว่าประเทศใดจะต้องเข้าเป็นสมาชิกภาพเมื่อใด แต่ก็มีประเทศต่าง ๆ แสดงเจตจำนงค์และยื่นขอเข้าเป็นสมาชิกภาพอย่างเป็นทางการ

* เอกสารประกอบการอบรมสัมมนาทางวิชาการเรื่อง “การขยายสมาชิกของสหภาพยุโรปและผลกระทบต่อประเทศไทย โดยศูนย์ยุโรปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันศุกร์ที่ 12 พฤศจิกายน 2547 ณ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การตามลำดับ เช่น ประเทศสเปน อิตาลี ฝรั่งเศส เยอรมนี สโลวาเกีย ลัตเวีย เอสโตเนีย ลิทัวเนีย และบัลแกเรีย ซึ่งแสดงเจตจำนงค์ในปี 2538 และประเทศสาธารณรัฐเชคและสโลวีเนีย แสดงความประสงค์ในปี พ.ศ. 2539

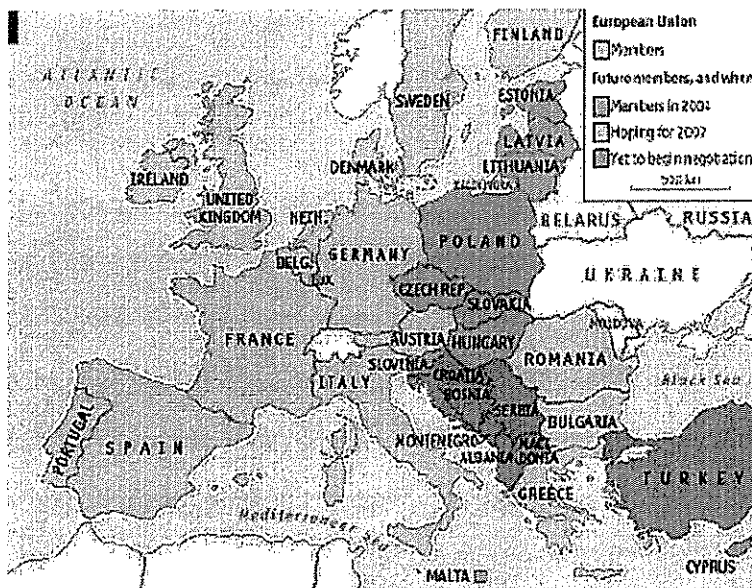
หลังจากที่ได้มีการแสดงเจตจำนงค์การเข้าร่วมเป็นสมาชิกภาพแล้ว จุดเริ่มต้นที่ประเทศเหล่านี้จะต้องยอมรับ ก็คือ *acquis communautaire* ของสหภาพยุโรป ซึ่งประกอบด้วย หลักการ สาระ และวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของสนธิสัญญาทุกฉบับที่สหภาพยุโรปบังคับใช้อยู่ นอกจากนี้ยังมีทบทวนปฏิวัติในเชิงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งข้อตกลงอื่น ๆ ในเชิงเศรษฐกิจทั้งที่มีใช้อยู่ระหว่างชาติสมาชิกด้วยกัน และที่มีอยู่ในระดับนานาชาติกับประเทศอื่น ๆ นอกสหภาพยุโรป (Avery and Cameron, 2001) ซึ่งในภาพรวมนั้น ประเด็นสำคัญที่ประเทศสมาชิกใหม่เหล่านี้จะต้องปรับตัวให้ประสบความสำเร็จรวมทั้งสิ้น 3 ประเด็นหลัก คือ 1) เงื่อนไขในเชิงการเมือง อันได้แก่การมีเสถียรภาพของสถาบันที่จะเอื้อให้เกิดประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน การเคารพสิทธิ และรวมถึงการปกป้องสิทธิของคนกลุ่มน้อย 2) เงื่อนไขในเชิงเศรษฐกิจ ที่จะจัดให้มีกลไกของตลาด และศักยภาพในการจัดการกับแรงกดดันของการแข่งขัน และพลังตลาดของสหภาพยุโรปได้ และ 3) คือ เงื่อนไขในเรื่องของการปฏิบัติตาม *acquis* ซึ่งครอบคลุมความสามารถในการรับเงื่อนไขต่างๆ ของการเป็นสมาชิกภาพที่ครอบคลุมไปถึงความเป็นสหภาพทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ และทางการเงิน (Facchini and Segnana, 2003)

จากเงื่อนไขเหล่านี้ ทำให้การปรับตัวรวมทั้งกระบวนการเจรจาของประเทศเหล่านี้กับสหภาพยุโรปเพื่อให้สอดคล้องกับ acquis ต่าง ๆ จึงได้เริ่มขึ้นตามลำดับ เช่น การประชุม The Essen Summit ในปี พ.ศ. 2537 ที่มีการระบุถึงแนวนโยบายของการขยายสมาชิกภาพสหภาพยุโรปให้สอดคล้องกับข้อตกลงทางภาษีและศุลกากร (GATT) และต่อมาในปีพ.ศ. 2538 คณะกรรมาธิการสหภาพยุโรปได้ออกสมุดปกขาว (White Paper) ที่ระบุข้อบังคับและวิธีการเตรียมตัวที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นสำหรับประเทศสมาชิกใหม่ในการปรับตัวเข้าสู่การเป็นสมาชิกภาพ นอกจากนี้ ในที่ประชุม Madrid Council Meeting ในปีเดียวกันนั้น ยังกำหนดให้คณะกรรมาธิการสหภาพยุโรปเตรียมรายงานศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นภายหลังการขยายสมาชิกภาพครั้งที่ 5 รวมทั้งให้ประเมินผลกระทบในด้านการเงิน และความสามารถของประเทศสมาชิกใหม่ในการปรับตัว เพื่อให้สามารถพัฒนาได้ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ให้อยู่ในระดับที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนดให้มีการขยายสมาชิกภาพ

ในท้ายที่สุด ประเทศที่มีความพร้อมเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรปในวันที่ 1 พฤษภาคม 2547 มีรวมทั้งสิ้น 10 ประเทศ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกและยุโรปกลาง 5 ประเทศ คือ สาธารณรัฐเชค ฮังการี โปแลนด์ สโลวาเกีย และสโลวีเนีย กลุ่มประเทศที่เป็นสาธารณรัฐของสหภาพโซเวียตเดิม 3 ประเทศคือ เอสโตเนีย ลิทัวเนีย และ ลัตเวีย และ กลุ่มประเทศเมดิเตอร์เรเนียน ได้แก่ มอลตาและไซปรัส ซึ่ง

หากจะแบ่งกลุ่มประเทศทั้ง 10 นี้ตามระบบการจัดการทางเศรษฐกิจแล้ว จะเห็นว่า 8 ประเทศแรกนั้น เป็นประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจจากแบบรวมศูนย์ เป็น ระบบตลาด และมักจะเป็นที่รู้จักกันในลักษณะของ transition economies ส่วนประเทศมอลตา และไซปรัสนั้น มีการจัดการของเศรษฐกิจเป็นระบบตลาดมาตั้งแต่ต้น ทำให้กลุ่ม 8 ประเทศแรกนั้น มีต้นทุนและกระบวนการปรับตัวที่มีต้นทุนค่อนข้างมากกว่าประเทศสมาชิกใหม่อื่น โดยเปรียบเทียบ

ภาพที่ 1: แผนที่สหภาพยุโรป

ที่มา: Economist, 20 Nov 2003

นอกเหนือจากประเทศทั้ง 10 นี้แล้ว ยังมีอีก 3 ประเทศที่เคยแสดงเจตจำนงไว้ คือ บัลแกเรีย โรมาเนีย และตุรกี แต่ยังไม่พร้อมที่จะเป็นสมาชิกภาพในคราวนี้ ซึ่งจะได้ทยอยกันเข้าเป็นสมาชิกภาพในภายหลัง โดยที่บัลแกเรีย และโรมาเนีย น่าจะมีความพร้อมในการเป็นสมาชิกภาพได้ในปีพ.ศ. 2550 และสำหรับตุรกีนั้น ทางสหภาพยุโรปจะจัดให้มีการประเมินความพร้อมใหม่อีกครั้งในราวเดือนธันวาคม ปีพ.ศ. 2550 เช่นกัน เพื่อพิจารณาว่าจะสามารถเข้าสู่กระบวนการเจรจาอย่างเป็นทางการได้หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงของสหภาพยุโรปในครั้งนี้จึงจัดได้ว่าเป็นการขยายสมาชิกภาพครั้งใหญ่ที่สุดเท่าที่เคยมีในประวัติศาสตร์ของการขยายสมาชิกภาพ ซึ่งการที่ประเทศเหล่านี้มีพรมแดนทางภูมิศาสตร์ที่ติดต่อกัน มีโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และวิถีชีวิตที่ใกล้เคียงกัน ทำให้การขยายสมาชิกภาพครั้งนี้มีแนวโน้มในการเอื้อให้สหภาพยุโรปมีข้อได้เปรียบจากโอกาสของการเข้าถึงแหล่งตลาด และแหล่งปัจจัยการผลิตได้ด้วยต้นทุนต่ำ และสามารถเป็นศูนย์กลางสำคัญของการการเจริญเติบโตและการพัฒนาเศรษฐกิจของทวีปยุโรปในภาพรวมได้เป็นอย่างดี

2. ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป

กลุ่มประเทศสมาชิกภาพเดิม (EU-15) ซึ่งประกอบด้วยสมาชิก 15 ประเทศ คือ ออสเตรีย เบลเยียม เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ

ไอร์แลนด์ อิตาลี ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส สเปน สวีเดน สหราชอาณาจักร นั้นมีพื้นที่โดยรวม 3,191,000 ตารางกิโลเมตร มีประชากรประมาณ 375.30 ล้านคน และในปี 2545 กลุ่มประเทศสมาชิกภาพเดิมมีอัตราเงินเฟ้อโดยเฉลี่ย ร้อยละ 2.03 และอัตราการว่างงานเป็นร้อยละ 7.1 (ดูตารางที่ 1)

ในขณะที่กลุ่มประเทศสมาชิกภาพใหม่ ซึ่งประกอบด้วย อังการี โปแลนด์ สาธารณรัฐเชค สโลวัก สโลวีเนีย ลัตเวีย ลิทัวเนีย เอสโตเนีย มอลตา และไซปรัส นั้น มีพื้นที่โดยรวมราว 7 แสนตารางกิโลเมตร และประชากรประมาณ 75 ล้านคน นั้นแสดงว่า การขยายสมาชิกภาพครั้งนี้จะทำให้ตลาดของสหภาพยุโรปใหญ่ขึ้นราวร้อยละ 25 ในขณะที่ขนาดเศรษฐกิจจะเพิ่มขึ้นจาก 438 พันล้านยูโรจาก 9,170 พันล้านยูโร เป็น 9,608 พันล้านยูโร หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.77 เท่านั้น

ในแง่ของรายได้ประชาชาตินั้น กลุ่มประเทศ EU-15 มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้น (Gross Domestic Product) ในปี 2545 ทั้งสิ้น 9 ล้านล้านยูโร ซึ่งเพิ่มจากปีก่อนประมาณร้อยละ 4 ในขณะที่กลุ่มประเทศสมาชิกใหม่มีรายได้ประชาชาติเบื้องต้น 437,846.10 ล้านยูโร เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 8.35 ในส่วนของรายได้ประชาชาติต่อหัวนั้นพบว่า กลุ่มประเทศ EU-15 มีรายได้ประชาชาติต่อหัวโดยเฉลี่ย 24,430 ยูโร ในขณะที่กลุ่มประเทศสมาชิกใหม่มีรายได้ประชาชาติต่อหัวเฉลี่ย 5,880 ยูโรคิดเป็นร้อยละ 24 ของรายได้ประชาชาติต่อหัวของกลุ่มประเทศสมาชิกเดิมเท่านั้น

แต่เมื่อมีการขยายสมาชิกภาพรวมประเทศทั้ง 10 เข้าไว้ด้วยแล้ว จะเห็นว่า สหภาพยุโรปมีระดับรายได้ประชาชาติต่อหัวลดลง ประมาณร้อยละ 9 เหลือ ประมาณ 22,204 ยูโร

จากรายละเอียดของโครงสร้างผลผลิตของประเทศสมาชิกทั้งเก่า และใหม่ จะเห็นว่า ทั้งสองกลุ่มมีโครงสร้างของภาคเศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกัน มาก โดยผลผลิตส่วนใหญ่เกินกว่าร้อยละ 50 มาจากภาคบริการ ในขณะที่ ภาคการเกษตรของประเทศสมาชิกเดิมครองสัดส่วนคิดเป็นเพียงร้อยละ 2 ของโครงสร้างรายได้ และของสมาชิกใหม่นั้นครองสัดส่วนอยู่ในช่วงระหว่าง ร้อยละ 3 ถึง 7 อย่างไรก็ดี เมื่อมีการขยายสมาชิกภาพแล้วโครงสร้างทาง การผลิตของสหภาพยุโรปก็ได้เปลี่ยนแปลงมากนักล่าช้าคือ มีขนาดของ ภาคเกษตรกรรมเพียงร้อยละ 2.1 ขนาดของภาคอุตสาหกรรมประมาณ ร้อยละ 27 และขนาดของภาคบริการมากถึงร้อยละ 70.7

ประเทศสมาชิกใหม่มีสัดส่วนของการค้ากับสหภาพยุโรปเดิมใน สัดส่วนที่ค่อนข้างสูง โดยสหภาพยุโรปในฐานะที่เป็นตลาดส่งออกของ ประเทศสมาชิกใหม่ ครองสัดส่วนอยู่ในช่วงร้อยละ 50 ถึง 82 ในปี 2545 และประเทศสมาชิกใหม่นำเข้าสินค้าจากสหภาพยุโรปคิดเป็นสัดส่วนอยู่ใน ช่วงร้อยละ 48 ถึง 74 ของการนำเข้าทั้งหมดในปีเดียวกัน นอกจากนี้ เมื่อ พิจารณามูลค่าการค้ารวม จะเห็นว่า ประเทศสมาชิกใหม่ ทำการค้ากับ สหภาพยุโรปเดิมอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูงถึงร้อยละ 48 ถึง 65 (ตารางที่ 2)

ประเทศคู่ค้าที่สำคัญต่อการส่งออกของสหภาพยุโรปเดิม 3 อันดับแรกคือ ประเทศสหรัฐอเมริกา สวิตเซอร์แลนด์ และญี่ปุ่น โดยมีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 240, 71 และ 42 ล้านยูโร คิดเป็น ร้อยละ 24, 7, และ 4 ของมูลค่าการส่งออกรวม ตามลำดับ ส่วนประเทศคู่ค้าที่สหภาพยุโรปนำเข้ามากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา จีน และ ญี่ปุ่น คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 175, 82, และ 69 ล้านยูโร คิดเป็นอัตราส่วนการนำเข้า ร้อยละ 18, 8 และ 7 ตามลำดับ โดยในส่วนของ การนำเข้าของสหภาพยุโรปจากประเทศไทยนั้น พบว่าเป็นอันดับที่ 21 คิดเป็นร้อยละ 1.1 ของการนำเข้ารวมของสหภาพยุโรป นั้นแสดงว่าความสำคัญของประเทศไทยในตลาดสหภาพยุโรปนั้นยังจัดว่าอยู่ในระดับที่น้อยอยู่ นอกจากนี้ ยังเป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศในกลุ่มประเทศสมาชิกใหม่ที่เป็นประเทศคู่ค้าสำคัญ และติดอันดับ 1 ใน 10 ของคู่ค้าหลัก ทั้งในฐานะที่เป็นแหล่งส่งออกและนำเข้า มีอยู่ 2 ประเทศคือ โปแลนด์ และเชค ดังแสดงในตารางที่ 3

การค้าที่เกิดขึ้นภายในสหภาพยุโรป 25 ประเทศภายหลังการขยายสมาชิกภาพ แสดงให้เห็นถึงการพึ่งพากันเองภายในสหภาพอย่างชัดเจน เนื่องจากสัดส่วนการค้าภายในสหภาพมีอยู่ค่อนข้างสูง เช่นในประเทศสโลวาเกีย มีสัดส่วนการค้าภายในสหภาพสูงถึงร้อยละ 80 และทำการค้าขายกับนอกสหภาพมีมูลค่ารวมเพียง 6.6 พันล้านยูโรเท่านั้น นอกจากนี้ประเทศขนาดใหญ่ อย่างเช่น โปแลนด์ หรือ ฮังการี ก็มีระดับการค้าภายในสหภาพสูงเช่นกัน โดยมีสัดส่วนถึงร้อยละ 74 และ 72 ตามลำดับ สำหรับ

ประเทศที่มีสัดส่วนการค้าภายในสหภาพต่ำสุด คือ ไชปรัส ก็ยังมีสัดส่วนที่เกินครึ่ง คือร้อยละ 57 (ตารางที่ 4) และสินค้าส่งออกหลักที่ประเทศสมาชิกใหม่เหล่านี้ทำการค้าอยู่กับประเทศสหภาพยุโรปปัจจุบันมีลักษณะคล้าย ๆ กัน คือ สินค้าในกลุ่มเสื้อผ้าสำเร็จรูป (HS 60-64) อุปกรณ์เครื่องจักรและอิเล็กทรอนิกส์ (HS 84, 85 และ 87) รองเท้า (HS 64) และผลิตภัณฑ์ยาง (HS 40) ดังแสดงรายละเอียดไว้ในตารางที่ 5

ตารางที่ 1: สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกใหม่ก่อนเข้าเป็นสมาชิกภาพ ณ ปี 2545

Countries	Area (1000 km ²)	Population (million)	GDP		GDP per capita		Inflation rate (%)	Unemployment rate (% of labour force)	Export to EU (% of total export)	Import from EU (% of total import)	Composition of GDP (%)			FDI Inflows ³	
			(million euros)	% change	(1,000 euros)	% of EU average					Agriculture	Industry	Services	Million Euro	% of GDP
Cyprus	9	0.8	10,762.2	2.2	13.5	83	56	2.8	79.5	66.7	4.1	20.3	75.6	728	7.1
Czech	79	10.3	73,874.8	2.0	7.2	60	30	1.1	67.8	67.9	3.2	37.3	59.5	5,489	6.7
Estonia	45	1.3	6,904.0	6.0	5.2	38	21	3.6	81.8	69.5	5.4	29.3	65.3	693	9.8
Hungary	93	9.9	69,885.9	3.3	7.0	52	29	5.3	69.2	62.6	3.7	30.7	65.6	2,730	4.7
Latvia	65	2.3	8,940.2	6.1	3.8	29	16	2.0	81.0	60.1	4.7	24.7	70.8	198	2.3
Lithuania	65	3.5	14,649.4	6.7	4.2	29	18	0.3	46.3	48.6	7.1	30.5	62.4	488	3.7
Malta	0.3	0.4	4,096.6	1.2	10.5	53	44	2.2	49.6	89.3	2.8	28.1	69.1	350	8.7
Poland	313	38.6	200,198.0	1.6	5.2	39	22	1.8	64.6	63.8	3.1	30.0	66.9	6,377	3.2
Slovakia	49	5.4	25,147.0	4.4	4.7	48	19	3.3	63.8	47.5	4.4	31.1	64.5	1,847	7.2
Slovenia	20	2.0	23,385.0	3.2	11.8	72	49	7.5	67.9	74.4	3.0	35.2	61.8	562	2.7
Total	738.3	74.5	437,846.1	6.4	5.9	50	24	3.0	67.1	65.0	n.a.	n.a.	n.a.	19,273	4.4
EU-15	3,191	375.3	9,170,133.8	4.0	24.4	100	100	2.0	71.0	71.0	2.0	27.0	71.0	287,945	2.9
EU-25	3,929.3	454.9 ⁴	9,613,000	0.5	22.2	100	100	3.0 ⁴	70.7	70.7	2.1	27.2	70.7	n.a.	n.a.

Note: 1/ Data on 2000, 2/ data on 2001, n.a. = not available

Source: Eurostat, 2003

International Financial Statistics, 2003

3/ Facchini and Segnana (2003)

4/ Eurostat first estimates, as of January 2004

ผลกระทบจากการขยายสมาชิกภาพของสหภาพยุโรปต่อเศรษฐกิจไทย

ตารางที่ 2: มูลค่าการค้าของสมาชิกใหม่กับสหภาพยุโรป (EU-15)

ประเทศ	ส่งออกไป EU (พัน ล้านยูโร)	นำเข้าจาก EU (ล้านยูโร)	มูลค่าการค้า (พันล้านยูโร)		สัดส่วนมูลค่า การค้ากับ EU- 15 (ร้อยละ)
			กับ EU	รวม	
ไซปรัส	0.2	2.2	2.4	4.1	58.67
สาธารณรัฐ เชค	27.7	25.9	53.6	83.4	64.31
เอสโตเนีย	2.5	2.9	5.4	8.6	62.62
ฮังการี	27.4	22.5	49.9	76.4	65.27
ลัตเวีย	1.5	2.3	3.8	6.7	55.98
ลิทัวเนีย	2.7	3.6	6.3	13.4	47.51
มอลตา	0.9	1.9	2.8	4.8	58.75
โปแลนด์	29.9	36.1	66.0	101.8	64.79
สโลวาเกีย	9.2	8.8	18.0	32.6	55.36
สโลวีเนีย	6.5	7.9	14.4	22.5	63.80

ที่มา : European Commission, 2003

วารสารยุโรปศึกษา

ตารางที่ 3: ตลาดส่งออกและนำเข้าที่สำคัญของสหภาพยุโรป ปี 2545

อันดับ	ประเทศ	มูลค่า ส่งออก (ล้านยูโร)	ร้อยละ	อันดับ	ประเทศ	มูลค่า นำเข้า (ล้านยูโร)	ร้อยละ
1	สหรัฐอเมริกา	239.9	24.1	1	สหรัฐอเมริกา	174.7	17.6
2	แคนาดา	70.6	7.1	2	จีน	81.8	8.2
3	ญี่ปุ่น	42.3	4.2	3	ญี่ปุ่น	68.5	6.9
4	โปแลนด์	37.3	3.7	4	สวีเดน	58.8	5.9
5	จีน	34.1	3.4	5	รัสเซีย	47.7	4.8
6	รัสเซีย	30.4	3.0	6	นอร์เวย์	45.8	4.6
7	สาธารณรัฐ เชค	29.2	2.9	7	โปแลนด์ สาธารณรัฐ	28.2	2.8
8	นอร์เวย์	26.5	2.6	8	เชค	27.5	2.7
9	ฮังการี	25.0	2.5	21	ไทย	11.2	1.1

ที่มา : COMEXT , Eurostat

ผลกระทบจากการขยายสมาชิกภาพของสหภาพยุโรปต่อเศรษฐกิจไทย

ตารางที่ 4: ลักษณะการค้าของสหภาพยุโรป

ประเทศ	การค้ากับภายนอกสหภาพ EU-25 (พันล้านยูโร)			สัดส่วนมูลค่าการค้า ภายในสหภาพ EU- 25 (ร้อยละ)
	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	
EU-15	872.4	882.2	-9.7	66
ไอร์แลนด์	0.2	1.7	-1.5	57
สาธารณรัฐ เชค	6.2	11.0	-5.7	78
เอสโตเนีย	0.7	1.6	-0.9	74
ฮังการี	6.6	14.5	-7.9	72
ลัตเวีย	0.5	1.0	-0.4	77
ลิทัวเนีย	1.7	3.5	-1.8	62
มอลตา	1.1	0.9	0.2	59
โปแลนด์	8.6	17.9	-9.4	74
สโลวาเกีย	1.8	4.8	-3.0	80
สโลวีเนีย	3.6	2.7	0.8	72
EU-25	903.5	942.6	-39.1	66

ที่มา : European Commission, 2003

ตารางที่ 5: สินค้าส่งออกและนำเข้าหลักของประเทศสมาชิกใหม่กับ
สหภาพยุโรปในปัจจุบัน (EU-15)

Country	Main Export Merchandises to EU	Main Import Merchandises from EU
Cyprus	Transport equipment, agricultural machinery and textiles.	Transport equipment and machinery, agriculture and chemical products
Czech Rep.	Machinery and electrical goods, transport equipment, base metals and textiles	Machinery and electrical goods, transport equipment and base metals
Estonia	Machinery and equipment, wood and wood articles, and textiles.	Machinery and equipment, vehicles, and base metals
Hungary	Machinery, transport equipment and chemicals	Machinery, transport equipment and textiles.
Latvia	Wood, followed by textiles, minerals, machinery and electrical equipment	Machinery, electrical and transport equipment, and agricultural goods
Lithuania	Textiles and mineral products	Machinery and vehicles
Malta	Electronic equipment	Semi-finished industrial supplies
Poland	Machinery and electrical goods. (23% growth)	Machinery and electrical goods
Slovakia	Machinery, electrical and transport equipment	Machinery, electrical and transport equipment
Slovenia	Machinery and electrical equipment, transport equipment and base metals.	Machinery and electrical equipment, transport equipment and base metals.

ที่มา: สรุปจากรายงานความคืบหน้าของการเจรจาของแต่ละประเทศ

(<http://europa.eu.int>)

3. นัยของการขยายสมาชิกภาพต่อการค้าระหว่างประเทศ

ถ้าจะอธิบายถึงที่มาของการค้าระหว่างประเทศ คำอธิบายที่เก่าแก่ที่สุด และคลาสสิกที่สุด ก็เห็นจะหนีไม่พ้น “ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ” หรือ Comparative Advantage ซึ่งสามารถทำให้มีขึ้นได้จากเหตุปัจจัยต่างๆ เช่น ในช่วงปีทศวรรษ 1920s Heckscher และ Ohlin เสนอว่า รูปแบบการค้าของแต่ละประเทศขึ้นอยู่กับความมีอยู่และความมั่งคั่งของทรัพยากรการผลิตที่ประเทศมีอยู่โดยเปรียบเทียบ และเมื่อนำเอาทฤษฎีนี้ไปประยุกต์ใช้ จะพบว่า ประเทศสามารถได้รับผลประโยชน์จากการค้า โดยการผลิตและส่งออกสินค้าที่ใช้ปัจจัยการผลิตที่ตนมีอยู่มากหรือมีความถนัดในการผลิตสินค้านั้นๆ ในกรณีนี้ ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบจึงเกิดขึ้นจากการมีอยู่ของปัจจัยการผลิต

นอกจากปัจจัยเรื่องความแตกต่างของเทคโนโลยี และความมีอยู่ของปัจจัยการผลิตแล้ว ยังมีปัจจัยอื่นๆ มีมากที่เป็นที่มาของความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ เช่น เทคโนโลยี (Posner, 1961) วงจรชีวิตของสินค้า (Vernon, 1966 และ Krugman, 1979) การประหยัดต่อขนาด หรือ Economies of Scale (Panagarija, 1980, 86; Dixit and Stiglitz, 1979 และ Krugman, 1979) การพัฒนาและวิจัย (Grossman-Helpman, 1991) และโครงสร้างตลาดที่หลากหลาย เช่น ตลาดแบบกึ่งแข่งขันกึ่งสมบูรณ์ (monopolistic competition) และตลาดแบบผู้ขายน้อยราย (Brander and Krugman, 1983) ซึ่งทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศแต่ละทฤษฎีต่างก็ล้วนแต่

ชี้ว่าการรวมตัวกันของประเทศต่างๆ ในลักษณะของกลุ่มการค้าดังเช่น สหภาพยุโรปนี้เป็นกระบวนการที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาความชำนาญ เฉพาะอย่าง (specialisation) ซึ่งเป็นการเสริมให้แหล่งที่มาของความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่แต่ละประเทศนั้นมีอยู่มีความแข็งแกร่งขึ้น

ในเชิงของเศรษฐกิจนั้น ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศต่าง ๆ ให้ข้อสรุปค่อนข้างจะโอเนนไปในทิศทางที่ว่า การรวมตัวของประเทศต่าง ๆ ในลักษณะที่ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มการค้าเสรี (free trade area) หรือเป็นสหภาพ (customs union) ล้วนแต่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชาติสมาชิก โดยถ้าจะพิจารณาย้อนหลังไปในอดีต เราอาจย้อนไปถึงบทวิเคราะห์ของ Viner (1950) ซึ่งอธิบายผลลัพธ์ของ customs union ไว้ว่า ผลลัพธ์สุทธิที่จะเกิดขึ้นกับสมาชิกของสหภาพนั้นขึ้นอยู่กับแรงผลักดันสำคัญ 2 แรงที่มีทิศทางตรงกันข้ามกัน นั่นคือ ผลของการสร้างการค้า (trade creation) ที่เกิดขึ้นระหว่างชาติสมาชิกที่สามารถซื้อขายสินค้าปลอดภาษีกัน และผลจากการหันเหทิศทางการค้า (trade diversion) ที่เกิดขึ้นจากการกีดกันประเทศที่มีใช้สมาชิก ซึ่งอาจมีโครงสร้างการผลิตที่มีประสิทธิภาพกว่า แต่ต้องเผชิญกับกำแพงภาษี ทำให้สินค้านำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มเหล่านี้มีราคาแพงกว่า ทำให้ประเทศสมาชิกต้องบริโภคสินค้าจากประเทศสมาชิกด้วยกัน ซึ่งมีต้นทุนสูงกว่า ผลลัพธ์สุทธิที่จะเกิดขึ้นกับประเทศสมาชิกแต่ละประเทศจึงขึ้นอยู่กับแรงผลักดันทั้ง 2 แรงนี้ว่าแรงใดจะมีอิทธิพลมากกว่ากัน

ถึงแม้ว่าผลลัพธ์สุทธิจะเป็นบวก แต่ประเด็นปัญหาถัดมาก็คือว่า ประเทศสมาชิกต่างๆ นั้น จะได้ส่วนแบ่งของผลบวกเหล่านั้นอย่างไร ซึ่งในเชิงทฤษฎีนั้น ก็ยังหาข้อสรุปในประเด็นนี้ไม่ได้ ในด้านหนึ่ง Verdoorn (1960) คาดการณ์ว่าระดับรายได้ของชาติสมาชิกมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ระดับที่ใกล้เคียงกัน (income convergence) และก่อให้เกิดการพัฒนาให้เกิดความชำนาญเฉพาะอย่างภายในอุตสาหกรรมหนึ่ง ๆ (intra-industry specialisation) ได้

ในลำดับต่อมา เมื่อการพัฒนาทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศถูกขยายไปสู่ทฤษฎีที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของภูมิศาสตร์ (geography-oriented trade theory) ทำให้ได้นัยต่อการรวมกลุ่มการค้าของประเทศต่างๆ ว่า ต้นทุนการขนส่งสินค้าเป็นตัวแปรสำคัญตัวแปรหนึ่งที่อาจจะเอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการค้าก็ได้ (Krugman, et al, 1999) โดยการผลิตใดที่ตั้งอยู่ใกล้แหล่งปัจจัยการผลิต หรือ แหล่งตลาดแล้วก็จะทำให้สามารถประหยัดต้นทุนค่าขนส่งได้ และในที่สุดการผลิตนั้นๆ ก็จะมีการประหยัดอันเนื่องมาจากการอยู่รวมกันได้ (agglomeration economies) ทำให้จุดสนใจของทฤษฎีและแบบจำลองที่พัฒนามาจากทฤษฎีนี้ มุ่งไปสู่กรอบของ "ภูมิภาค" หรือทำเลที่ตั้งของอุตสาหกรรม (มากกว่าประเทศ) และกรอบของสัดส่วนการผลิต (มากกว่าการค้า) กับขนาดของตลาดและโครงสร้างของอุปสงค์เป็นสำคัญ ซึ่งจะทำให้การรวมตัวกันของประเทศต่างๆ นี้สามารถทำให้แต่ละอุตสาหกรรมมีโอกาสที่จะขยายตลาดให้มีขนาดที่ optimal ได้ จึงไม่แปลกที่การขยาย

สมาชิกภาพจากฝั่งยุโรปตะวันตกไปสู่ยุโรปกลางและตะวันออกนี้ จะส่งผลดีต่อสมาชิกทั้งหมด โดยผู้ประกอบการที่หวังจะลดต้นทุนการขนส่ง ก็อาจย้ายถิ่นฐานการผลิตให้อยู่ใกล้กับแหล่งตลาดที่ใหญ่ที่สุดเพื่อให้ได้เปรียบที่สุดก็ได้ ดังนั้น การขยายสมาชิกภาพครั้งนี้ จึงมีความเป็นไปได้สูงที่จะทำให้การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น และโอกาสที่จะมีการส่งผ่านเทคโนโลยีการผลิต (know-how) ระหว่างกันก็ย่อมจะมีเพิ่มขึ้น เหล่านี้ยังช่วยเสริมให้ความชำนาญเฉพาะอย่างมีความแข็งแกร่งขึ้น และมีแนวโน้มที่จะทำให้ประเทศต่างๆ สามารถพัฒนาให้มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันมากขึ้นได้

ในประเด็นนี้ Breuss et al (2003) ได้ศึกษาการลงทุนโดยตรงจากประเทศระหว่างประเทศในกลุ่ม OECD กลุ่มสมาชิกเดิม และสมาชิกใหม่ แล้วพบว่าการจัดสรรเงินทุน Structural and Cohesion Funds จากกลุ่มสมาชิกเดิม ไปสู่สมาชิกใหม่นั้น จะทำให้ประเทศ OECD เปลี่ยนฐานการลงทุนไปสู่สมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นได้ถึงร้อยละ 7-9 และหากเป็นเช่นนั้นจริง ก็จะสามารถส่งผลต่อเนื่องให้การค้าของประเทศสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นได้ โดยที่ Mauro (2001) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการส่งออกสินค้ากลุ่มอุตสาหกรรมและการบริการ กับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ผ่านแบบจำลองโน้มถ่วง (gravity model) โดยอาศัยตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติเบื้องต้น ขนาดของปัจจัยการผลิต ของประเทศเยอรมนี กับสาธารณรัฐเชค ฮังการี และโปแลนด์ แล้วพบว่าความสัมพันธ์ของการค้ากับ

การลงทุนนี้เป็นไปในทิศทางบวก กล่าวคือ ทั้งการค้าและการลงทุนจัดเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เสริมซึ่งกันและกัน (complimentary) ทำให้ประเทศสมาชิกใหม่เหล่านี้ จะได้รับประโยชน์จากการขยายสมาชิกภาพอย่างชัดเจน

Vega and Herce (2002) เสริมว่า การขยายสมาชิกภาพครั้งนี้จะยังประโยชน์แก่ชาติสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้น ถ้าประเทศเหล่านี้มีความสัมพันธ์ทางการค้าที่แน่นแฟ้นกับประเทศสมาชิกเดิมอยู่ค่อนข้างมากอยู่แล้ว เพราะอัตราการเติบโตของประเทศสมาชิกใหม่เหล่านี้จะขึ้นอยู่กับอัตราการเติบโตของกลุ่มสมาชิกค่อนข้างมาก

การขยายสมาชิกภาพของสหภาพยุโรปจะส่งผลกระทบด้านบวกแก่ประเทศสมาชิกใหม่ในลักษณะ win-win situation ในเชิงภาพรวม โดยการยังประโยชน์ต่อสมาชิกใหม่นั้น สามารถเกิดขึ้นในรูปของการพัฒนาโครงสร้างการผลิตเพื่อให้ทัดเทียมกับสมาชิกเดิม ซึ่งจะส่งผลต่อการเพิ่มมูลค่าการค้าของ intra-trade industry ด้วย (Quaisser and Hall, 2002) อย่างไรก็ตาม Breuss (2001) ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับแต่ละประเทศนั้น จะมีขนาดไม่เท่ากัน เนื่องจากแต่ละประเทศอยู่ในตำแหน่งของวัฏจักรธุรกิจที่แตกต่างกัน ซึ่งจากการวิเคราะห์ผลกระทบในด้านการค้า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และการย้ายถิ่นของแรงงานแล้ว พบว่า ประเทศสมาชิกใหม่ทั้ง 10 จะได้รับประโยชน์จากผลกระทบด้านการสร้างค้า (trade creation) มากกว่าผลด้านอื่นๆ ทั้งหมด โดยประเทศสมาชิกใหม่จะมีผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติเบื้องต้นเพิ่มขึ้นอยู่ในช่วงร้อยละ 5 ถึง 8 ในขณะที่

ประเทศสมาชิกเดิมนั้นจะมีทั้งกลุ่มที่ได้ และเสียประโยชน์ ซึ่งกลุ่มที่ได้ประโยชน์ (winners) นั้น ประกอบด้วย ประเทศเยอรมนี ออสเตรีย อิตาลี สวีเดน และ ฟินแลนด์ ซึ่งจะมีผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติเบื้องต้นเพิ่มขึ้น รวบรวมร้อยละ 0.2-0.6 และกลุ่มที่จะเสียประโยชน์ (losers) นั้น ประกอบด้วย ประเทศโปรตุเกส สเปน และกรีซ ซึ่งจะมีผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติลดลงประมาณร้อยละ 0.2 ถึง 0.8 ส่วนประเทศอังกฤษ เดนมาร์ก และสวีเดน นั้นได้จัดว่าเสมอตัว (neutral) โดยอัตราการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติเบื้องต้นอยู่ในระดับใกล้เคียงศูนย์

ประเด็นสำคัญนอกเหนือจากประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจแล้ว ประเทศสมาชิกใหม่ต่าง ๆ ยังจะได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกันกับประเทศสมาชิกเดิมในสหภาพยุโรปด้วย โดยมีกฎระเบียบ ข้อบังคับ และการปฏิบัติในเชิงการเมืองการปกครองในลักษณะเดียวกัน ดังนั้น ประเทศสมาชิกเหล่านี้ก็จะได้รับประโยชน์จากการดำเนินนโยบายเหล่านั้นด้วย

4. นโยบายเศรษฐกิจหลักของสหภาพยุโรป

ประเด็นนโยบายเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปที่มีผลบังคับใช้กับประเทศสมาชิกใหม่ด้วย และมีผลทางตรงต่อการค้าและเศรษฐกิจมีอยู่มากมาย ทั้งในแง่ที่มีผลต่อโครงสร้างเศรษฐกิจ อาทิเช่น ประเด็นนโยบายการเกษตรและสิ่งแวดล้อม ที่ครอบคลุมการปฏิรูปนโยบายเกษตรกรรมร่วม (CAP Reform) นโยบายประมงร่วม (Common Fisheries Policy) นโยบาย

เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ การกำหนดนโยบายความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกัน (economic and social cohesion policy) และนโยบายวิสาหกิจเอกชน (Enterprise Policy) เป็นต้น และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ และระเบียบบางประการที่ส่งผลต่อการกีดกันทางการค้า เช่น ระเบียบว่าด้วยการใช้เคมีภัณฑ์ ระเบียบว่าด้วยการจัดการกับของเสีย และมาตรการความปลอดภัยอาหาร เป็นต้น ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงนโยบายบางนโยบายที่มีผลสำคัญกับประเทศไทยเท่านั้น

4.1 นโยบายเกษตรกรรมร่วม (Common Agricultural Policy)

นโยบายเกษตรกรรมร่วม (Common Agricultural Policy: CAP) ซึ่งมีการปฏิรูปเสร็จสิ้นไปเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2546 และจะถูกนำมาเริ่มบังคับใช้กับประเทศสมาชิกใหม่ด้วยในวันที่ 1 มกราคม 2548 นี้มีสาระสำคัญอยู่ที่การเปลี่ยนแปลงวิธีจัดสรรเงินอุดหนุนในลักษณะที่มุ่งให้เกษตรกรคำนึงถึงตลาดมากขึ้น มีการเปลี่ยนระบบจ่ายเงินสนับสนุนเกษตรกร จากเดิมที่เป็นการจ่ายแบบแปรผันตามปริมาณผลผลิต (bulk direct payments) เป็นการจ่ายแบบครั้งเดียว (single payment) และคำนวณเงินอุดหนุนที่จะจัดสรรให้กับแต่ละประเทศตามความช่วยเหลือทางตรง (premia หรือ direct aids) ที่เกษตรกรเคยได้รับในช่วงปี 2543 ถึง 2545 โดยไม่ให้ผูกกับ (decoupled) ปริมาณผลผลิตอีกต่อไป และให้มีความเชื่อมโยงกับคุณภาพของสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยของอาหาร และสุขอนามัยของพืชและสัตว์ แทนการคำนึงถึงปริมาณผลผลิตแต่เพียงอย่างเดียว

ระบบการจ่ายเงินอุดหนุนวิธีนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะกระตุ้นให้เกษตรกรคำนึงถึงความต้องการของตลาดให้มากขึ้น และเรียนรู้ที่จะบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันไม่ให้มีสินค้าล้นตลาด นั้น แสดงว่า ผลเบื้องต้นที่จะเกิดจากการปฏิรูปนโยบายนี้ ก็คือ ปริมาณการผลิตรวมจะลดลง เพราะเกษตรกรจะไม่มุ่งผลิตเพื่อให้ได้ปริมาณสูงแต่เพียงอย่างเดียว แต่จะคำนึงถึงการตลาด การปรับปรุงโครงสร้างการเพาะปลูกและการผลิต ซึ่งจะช่วยเสริมให้เกิดความสามารถในการแข่งขัน และสร้างเสถียรภาพของรายได้ของภาคเกษตรในสหภาพยุโรปได้

แต่งงานศึกษาของ EU Directorate (2003a) ได้ประมาณว่าผลผลิตทางการเกษตรที่แท้จริง (real agricultural products) ของประเทศต่าง ๆ ทั้งสมาชิกเดิมและใหม่จะเพิ่มขึ้นราวร้อยละ 17 ในปี 2552 เมื่อเทียบกับปี 2545 โดยภาคการผลิตที่จะได้รับผลกระทบที่สำคัญ ประกอบด้วย ภาคการเพาะปลูก เช่น ธัญพืชต่าง ๆ พืชโปรตีน และมันฝรั่ง และภาคปศุสัตว์ เช่น วัว แพะ และ แกะ นอกจากนี้ยังมีผลต่อภาคผลิตภัณฑ์การเกษตร เช่น นม และ ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ด้วย ในส่วนของผลิตภัณฑ์จากนมและข้าวสาลีนั้น พบว่าโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตรของประเทศสมาชิกเดิมจะเปลี่ยนไป โดยจะหันไปปลูกธัญพืชที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ได้แก่ ข้าวสาลี (soft wheat) และ ข้าวโพด (maize) ทำให้จำนวนพื้นที่การเกษตรที่ใช้เพื่อปลูกธัญพืชมูลค่าต่ำจะลดลง แต่มูลค่าผลผลิตต่อไร่อาจเพิ่มขึ้นได้ นอกจากนี้ เกษตรกรผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จากนมจะสามารถผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปที่มีมูลค่าเพิ่มสูงได้เพิ่ม

ขึ้น เช่น ซีส ซึ่งทำให้โดยรวมแล้ว ประเทศสมาชิกเดิมสามารถมีผลผลิตรวมเพิ่มขึ้นได้ถึงร้อยละ 8.5 ในปี 2552 เมื่อเทียบกับผลผลิตในปี 2545 นอกจากนี้ การศึกษานี้ยังพบว่า การปฏิรูปนโยบายเกษตรกรรมร่วมจะเอื้อประโยชน์แก่ประเทศสมาชิกใหม่ทั้ง 10 ประเทศมากกว่ากลุ่มประเทศสมาชิกเดิม (EU-15) เนื่องจากในปัจจุบัน ผลผลิตทางการเกษตรของประเทศสมาชิกใหม่นี้ยังมีได้เป็นการผลิตเพื่อการค้า ทำให้ยังคงมีกำลังการผลิตที่เหลือเฟือ และพร้อมที่จะพัฒนาเพื่อให้เป็นภาคเศรษฐกิจหลักของประเทศได้ เมื่อมีการใช้นโยบายเกษตรกรรมร่วมที่ส่งเสริมให้มีการพัฒนาการผลิตเช่นนี้ ก็จะทำให้ผลผลิตทางการเกษตรจากประเทศเหล่านี้มีทั้งปริมาณที่เพิ่มขึ้น และมีคุณภาพที่ดีขึ้นด้วย ดังนั้น ถ้าความต้องการสินค้าของประชากรในสหภาพยุโรปยังคงเท่าเดิม หรือเพิ่มขึ้นไม่มากนัก การนำเข้าสินค้าเกษตรจากประเทศนอกกลุ่มสมาชิกย่อมจะมีแนวโน้มลดลง นอกจากนี้โอกาสของการเพิ่มประสิทธิภาพ (productivity) และการแปรรูปสินค้าออกมาแข่งขันในตลาดโลกก็ย่อมจะมีเพิ่มขึ้น เหล่านี้ล้วนแต่สามารถส่งผลต่อปริมาณสินค้าเกษตรในตลาดโลกได้ในอนาคต และส่งผลกระทบต่อประเทศไทยได้ทั้งสิ้น

4.2 นโยบายการประมงร่วม (Common Fisheries Policy)

นโยบายประมงร่วมเริ่มมีขึ้นเมื่อปี 2528 เพื่อจัดการและวางแผนด้านตลาดและทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการประมงร่วมกัน โดยครอบคลุมการอนุรักษ์ทรัพยากร การกำหนดโควตาในการทำประมง ข้อตกลงเรื่องความจุของเรือ การตลาด และข้อตกลงด้านประมงระหว่างประเทศต่าง ๆ นอกจากนี้

นี้ นโยบายประมงร่วม (CFP) ยังสนับสนุนการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีให้มีการผลิต และใช้ปัจจัยการผลิตอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยการผลิตด้านแรงงาน เพื่อให้เกิดผลิตภาพ (Productivity) ที่ดีขึ้น ทำให้ตลาดเกิดความมีเสถียรภาพ ให้อุปทานสอดคล้องกับอุปสงค์ และป้องกันการเลือกปฏิบัติ โดยที่ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 เป็นต้นมา ได้มีการปรับเงินทุน (Structural fund) ที่ใช้สนับสนุนการประมง และบทบัญญัติของกองทุนที่ใช้สนับสนุนการทำประมงพื้นฟู และประมงใหม่ ทำให้ผู้ประกอบการจำเป็นต้องปรับปรุงวิธีการจับสัตว์น้ำ หรือ ปรับปรุงเรือเพื่อวัตถุประสงค์ของความปลอดภัย และการรักษาคุณภาพสินค้า

แต่ความสัมพันธ์ระหว่างระดับของเงินอุดหนุนกับความสามารถในการบรรลุเป้าหมายของนโยบายการประมงร่วมยังคงค่อนข้างอ่อนอยู่ (Suris-Regueiro, et al, 2003) แม้ว่าการให้เงินอุดหนุนแก่ภาคประมงน่าจะส่งเสริมและให้ผลในเชิงบวกต่อการจัดการด้านการประมง อันจะนำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินนโยบายได้ แต่ในทางกลับกัน การประมาณผลของนโยบายกลับแสดงให้เห็นว่า ถ้ามีการจำกัดโควตาการจับสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น จะทำให้ความสามารถในการปฏิบัติตามนโยบายของประเทศสมาชิกใหม่น้อยลง ทั้งนี้เพราะสถานการณ์การประมงของแต่ละประเทศสมาชิกค่อนข้างจะมีความแตกต่างกันไป กอปรกับการมีทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นนโยบายที่เหมาะสมจึงควรจะต้องจัดสรรเงินอุดหนุนในลักษณะที่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการทำประมงเพื่อให้ได้ตามโควตาและรวมถึงสถานะของ

ทรัพยากรที่มีอยู่ด้วย และถ้าเป็นเช่นนั้นจริง ก็แสดงว่า นโยบายนี้จะยังมิได้ส่งผลกระทบมากนักแก่ประเทศผู้ส่งออกอาหารทะเล ที่มีใช้สมาชิกของสหภาพ ดังเช่นประเทศไทย

4.3 กองทุน SCF

สหภาพยุโรปได้เตรียมความพร้อมสำหรับการขยายสมาชิกภาพ โดยการออกแบบโครงสร้างทางด้านสถาบันที่จะเอื้อให้ส่งเสริมการลงทุน และการประกอบธุรกิจของประเทศสมาชิกใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการกำหนดให้มีกองทุนสำคัญ 2 กองทุนคือ Structural Fund และ Cohesion Fund (SCF)

กองทุนสำคัญใน Structural Fund ประกอบด้วย The European Regional Development Fund (ERDF) ซึ่งมีบทบาทในการสนับสนุนการลงทุนด้านสาธารณูปโภค และการจัดตั้งธุรกิจขนาดเล็ก ส่วน Cohesion Fund นั้นถูกจัดตั้งไว้เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่พื้นที่หรือท้องถิ่นที่มีรายได้ประชากรต่อหัว (GDP per capita) น้อยกว่าร้อยละ 90 ของค่าเฉลี่ยรายได้ประชากรต่อหัวของสหภาพยุโรป โดยกองทุนนี้จะช่วยเหลือการพัฒนาและบูรณะสิ่งแวดล้อม และพัฒนาระบบขนส่ง และภายหลังจากการเจรจา คณะมนตรีโคเปนเฮเกนได้มีความเห็นพ้องกันที่จะจัดสรรงบประมาณจำนวน 21.7 พันล้านยูโรสำหรับเป็น SCF ในช่วงปีค.ศ. 2004-2006 อันจะทำให้ประชากรของกลุ่มสมาชิกใหม่นี้ ได้รับความช่วยเหลือรวมเป็นจำนวน 117 ยูโรต่อคน

SCF นี้เอง ที่ทำให้ประเทศสมาชิกใหม่สามารถเตรียมความพร้อมในการปรับโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้มีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจที่เพียงพอต่อการเป็นสมาชิกภาพ และยังสร้างแรงจูงใจให้มีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ได้ โดยจากการศึกษาของ Bruess et al (2001) พบว่า การจัดสรร SCF จากกลุ่มสมาชิกเดิมไปสู่สมาชิกใหม่จะทำให้ประเทศในกลุ่ม OECD เข้ามาลงทุนในกลุ่มประเทศที่สมาชิกใหม่ 7 ประเทศ (ในขณะนั้น) อันได้แก่ บัลแกเรีย โรมาเนีย สโลวัก สโลวีเนีย ฮังการี โปแลนด์ และสาธารณรัฐเชค เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 7-9 ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นจริง ก็จะสามารถส่งผลต่อเนื่องให้การค้าของประเทศสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นได้ เพราะจากการอนุมานผลการศึกษาของ Mauro (2001) ผ่านแบบจำลองโน้มถ่วง (gravity model) โดยอาศัยตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติเบื้องต้น ขนาดของปัจจัยการผลิต ของประเทศเยอรมนี กับสาธารณรัฐเชค ฮังการี และโปแลนด์ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของการส่งออกสินค้ากลุ่มอุตสาหกรรมและการบริการกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ แล้วพบว่าการค้าและการลงทุนจัดเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เสริมซึ่งกันและกัน (complimentary) ทำให้ประเทศสมาชิกใหม่เหล่านี้ จะได้รับประโยชน์จากการขยายสมาชิกภาพอย่างชัดเจน

การเคลื่อนย้ายทุนจะเป็นอีกเหตุการณ์หนึ่งที่จะต้องเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะการขยายสมาชิกภาพจะทำให้ประเทศสมาชิกทั้งเก่าและใหม่สามารถมีระดับการเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น มีการจ้างงานมาก

ขึ้น และทำให้มีรายได้สูงขึ้น โดยที่ประเทศสมาชิกเดิมจะมีการจ้างงานเพิ่มขึ้น 300,000 หน่วย และในประเทศสมาชิกใหม่ทั้งหมดจะมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 2 ล้านคน อีกทั้งยังมีเสถียรภาพของการเมือง มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ และรวมไปถึงสาธารณูปโภคที่เพียงพอ ทำให้ประเทศเจ้าของทุนหลายแห่งเล็งเห็นช่องทางการเติบโตของธุรกิจในประเทศสมาชิกใหม่เหล่านี้ ดังจะเห็นจากดัชนีที่ได้จากการสำรวจของนิตยสาร The Economist เมื่อเร็วๆ นี้ ซึ่งรายงานว่าในกลุ่ม emerging economies ในแถบยุโรปตะวันออกนั้น ประเทศฮังการีครองแชมป์ของการเป็นประเทศที่มีเสถียรภาพด้านการเมืองและเศรษฐกิจสูงสุด โดยมีค่าดัชนีอยู่ที่ 73 (แม้ว่าจะลดลงจากปีที่แล้ว ซึ่งมีค่าดัชนีเท่ากับ 79 ก็ตาม) รองลงมาคือ ประเทศโปแลนด์ ซึ่งมีค่าดัชนีเท่ากับ 72 ตามติดฮังการีมา และมีค่าเพิ่มขึ้นด้วย (คือจาก 69 ในปีก่อน)¹

ข้อเท็จจริงเช่นนี้สามารถเห็นได้จากการลงทุนโดยตรงของประเทศญี่ปุ่นในกลุ่มประเทศสมาชิกใหม่ ซึ่งมีอยู่ในระดับที่ไม่น้อยเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบกับการลงทุนโดยตรงในประเทศสมาชิกเดิม (Cieslik and Ryan, (2004) ทั้งนี้ นักลงทุนชาวญี่ปุ่นมีความมั่นใจว่า เมื่อประเทศเหล่านี้สามารถผ่านกระบวนการประเมินของสหภาพยุโรปได้ ก็ย่อมแสดงให้เห็นว่า

¹ ส่วนประเทศไทยนั้น จัดได้ว่าเป็นประเทศได้มีเสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจสูงเป็นลำดับที่ 5 ตามหลังเม็กซิโกและอัฟริกาใต้ โดยมีค่าดัชนีเท่ากับ 63 (เพิ่มขึ้นจากปีก่อนซึ่งได้ค่าดัชนีเท่ากับ 62) จาก The Economist, August 16 2003, p. 82

ประเทศเหล่านี้มีศักยภาพและเสถียรภาพระดับหนึ่ง และเมื่อนักลงทุนชาวญี่ปุ่นอยู่ในประเทศเหล่านี้บ้างอยู่แล้วก็มีบทบาทในการดึงดูดการลงทุนของนักลงทุนชาวญี่ปุ่นรายอื่นๆ ให้เข้าไปลงทุนเพิ่มขึ้นอีกตามมา โดยทิศทางของการลงทุนส่วนใหญ่มีลักษณะโน้มไปสู่การพัฒนา SMEs และรวมไปถึง M&A (mergers and acquisitions)² นับเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยด้านการเงิน รวมไปถึง สภาพแวดล้อมอื่นๆ เช่นกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง จะมีผลสำคัญต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเป็นอย่างมาก

4.4 มาตรการและนโยบายทางการค้าของสหภาพยุโรป

4.4.1 มาตรการด้านภาษี (Tariff barriers)

สหภาพยุโรปมีกำหนดยกเลิกกำแพงภาษีนำเข้าสำหรับสินค้าที่นำเข้าจากประเทศสมาชิกใหม่อยู่หลายชนิด ซึ่งบางส่วนนั้นเป็นสินค้าหลักที่ประเทศไทยก็เป็นผู้ส่งออกด้วย เช่น รายสินค้าเกี่ยวกับยาง (6.5%) สิ่งทอ (5%-12%) และเครื่องจักรบางชนิด (สูงสุด 19%) นั้น พบว่าอัตราภาษีสำหรับประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปเป็นอัตราศูนย์ ในขณะที่อัตราภาษีสำหรับประเทศสมาชิก WTO ซึ่งหมายรวมถึงประเทศไทยด้วยนั้น มีอัตราที่สูงกว่า และมีการเรียกเก็บทั้งในรูปของอัตราภาษีตามสภาพ และอัตราภาษีตามมูลค่า อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ความกังวลเรื่องผลกระทบอันเกิดจากมาตรการด้าน

² ตัวเลขของ M&A เป็นสัดส่วนใหญ่ที่สุดใน FDI (OECD International Direct Investment Database)

ภาษีนี้อาจจะมีไม่มากนัก เนื่องจากเป็นสิ่งที่มีการประกาศล่วงหน้า และผู้ประกอบการสามารถจัดการกับต้นทุนในส่วนนี้ได้

4.4.2 มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Non-tariff barriers)

มาตรการสำคัญและเป็นประเด็นที่ฟังจะต้องติดตามอย่างใกล้ชิดจึงกลายเป็นมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีต่างๆ เนื่องจากมิได้มีการกำหนดเป็นอัตราตายตัว แต่อาศัยมาตรการการตรวจสอบ การเปิดเผยข้อมูล หรือ ระเบียบบางอย่างที่ต้องผ่านการอนุญาตจากสหภาพยุโรปเพื่อบังคับใช้กับการค้าในสินค้าบางชนิดกับประเทศต่างๆ ที่อยู่นอกกลุ่มสมาชิก ซึ่งหมายรวมถึงประเทศไทยด้วย ที่สำคัญมีดังนี้

ก. การจำกัดปริมาณการนำเข้า (Quantitative Restriction)

การจำกัดปริมาณนำเข้าสินค้าของไทยสู่สหภาพยุโรปที่สำคัญ คือ สินค้าในกลุ่มสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม มาตรการนี้กำหนดโควตารายประเทศ โดยอาศัยผลจากข้อตกลงทวิภาคีกับประเทศผู้ส่งออกในช่วงก่อนปี 2538 เป็นฐานในการกำหนดระดับโควตา สำหรับในปัจจุบันนั้น ความตกลงเรื่องสิ่งทอขององค์การการค้าโลก (WTO) ได้ผ่อนผันให้ประเทศนำเข้าใช้โควตาได้ แต่ต้องขยายระดับโควตาให้สูงขึ้นเรื่อยๆ ทุกปี และกำหนดให้ประเทศที่มีโควตาจะต้องยกเลิกระบบโควตาภายในปี 2547 ซึ่งการได้โควตาเหล่านี้เป็นโควตารายปี และเป็นภาระให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้ประกอบการไทยในการติดตามความเปลี่ยนแปลง และปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตให้ทันท่วงทีที่

สำคัญไปกว่านั้น การกำหนดโควตาดังกล่าวในปัจจุบัน จะต้องถูกบังคับใช้กับประเทศสมาชิกใหม่ (ซึ่งอดีตสามารถทำการค้าโดยไม่มีโควตา) อีกด้วย

ข. การใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Countervailing Measures)

ประเทศผู้นำเข้าที่เป็นสมาชิกสหภาพยุโรปสามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษจากผู้ส่งออกเพื่อตอบโต้สินค้านำเข้าที่มีการร้องเรียนว่ามีการทุ่มตลาด (Dumping)³ โดยการใช้มาตรการตอบโต้ต้องเป็นไปตามความตกลงว่าด้วยการตอบโต้ทุ่มตลาดภายใต้ WTO ทั้งนี้การกำหนดภาษีตอบโต้การทุ่มตลาดจะกระทำต่อเมื่อเป็นไปตามเงื่อนไข 3 ประการ คือ มีการทุ่มตลาดเกิดขึ้นจริง มีความเสียหายร้ายแรงเกิดขึ้นจากการทุ่มตลาดนั้น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเรียกร้องให้มีการเข้าแทรกแซง โดยประเทศที่จะถูกดำเนินการโต้สวน จะต้องเป็นประเทศที่มีสัดส่วนการส่งออกมากพอที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่อุตสาหกรรมภายในสหภาพยุโรปได้

ตามระเบียบการดำเนินการโต้สวนการทุ่มตลาดของสหภาพยุโรปในปัจจุบันกำหนดให้อัตราความเสียหายเท่ากับร้อยละ 5 ซึ่งอัตรานี้อาจกำหนดเป็นการชั่วคราว หรือถาวรก็ได้ และการใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดสำหรับประเทศผู้ส่งออกต่าง ๆ อาจมีอัตราที่แตกต่างกันได้ตามระดับ

³ การทุ่มตลาด หมายถึง การที่ประเทศผู้ส่งออกส่งสินค้าไปจำหน่ายยังต่างประเทศในราคาที่ต่ำกว่าราคาในประเทศผู้ผลิตจนเกิดความเสียหายต่อผู้ผลิตสินค้าชนิดเดียวกันของประเทศผู้นำเข้า

ความเสียหายที่ก่อให้เกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมภายในสหภาพ และในทางปฏิบัติ ผู้ผลิตจากประเทศนอกกลุ่มสมาชิกก็สามารถหลีกเลี่ยงการเผชิญกับมาตรการนี้ได้ หากมีการไต่สวนแล้วไม่พบความเสียหายร้ายแรงกับอุตสาหกรรมภายในสหภาพยุโรป

ค. มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Technical standard and certification measures, Sanitary and phytosanitary measures)

มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช เป็นมาตรการที่ใช้จำกัดการนำเข้า เพื่อปกป้องชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ สัตว์และพืชเป็นสำคัญ ซึ่งองค์การการค้าโลกมีความตกลงเกี่ยวกับการใช้มาตรการนี้โดยมีหลักการว่า มาตรฐานและมาตรการใดๆ ที่กำหนดขึ้นต้องสอดคล้องกับข้อเสนอแนะขององค์การระหว่างประเทศหรือมีเหตุผลบนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ที่เชื่อถือได้

สินค้าส่วนใหญ่ที่อยู่ภายใต้การจำกัดการนำเข้าจากมาตรการนี้ของสหภาพยุโรป คือ สินค้ากลุ่มเกษตรกรรม และอาหาร เช่น ข้าว มันสำปะหลัง ปลา ไก่ กุ้ง เป็นต้น ที่กำหนดห้ามใช้ส่วนผสม หรือ เคมีบางอย่างในการผลิต เพื่อป้องกันการมีสารตกค้างเกินระดับที่ปลอดภัย ทำให้ผู้นำเข้าจะต้องตรวจสอบว่าคุณภาพ ขนาด น้ำหนัก หีบห่อ หรือ ฉลากสินค้าเป็นไปตามที่กำหนดหรือไม่

นอกเหนือจากการบังคับใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชที่กำหนดเป็นระเบียบถาวรแล้ว สหภาพยุโรปยังสามารถประกาศ ห้าม หรือ

ลดการนำเข้าสินค้าบางชนิดได้เป็นการชั่วคราว หากพบว่า จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชนยุโรป ดังเช่น สถานการณ์ปัจจุบันที่ประเทศไทย กำลังถูกห้ามส่งสินค้าประเภทไก่เข้าสหภาพอันเนื่องมาจากโรคไข้หวัดนก ระบาด โดยมีผลบังคับใช้จนถึงมีนาคม 2548 เป็นอย่างน้อย และอาจขยายต่อไปอีกหากโรคดังกล่าวยังระบาดอยู่ เป็นต้น

ง. ระเบียบว่าด้วยสถิติของเศษเหลือทิ้ง (Waste statistics)

นโยบายว่าด้วยเศษเหลือทิ้งกำหนดว่าประชาคมจะต้องตรวจวัดข้อมูลว่าด้วยการผลิตและการจัดการเศษเหลือทิ้งจากการประกอบธุรกิจและจากที่อยู่อาศัย เพื่อนำไปใช้เป็นฐานสำหรับการตรวจวัดให้สอดคล้องกับ “หลักการการนำมาใช้ใหม่ และการกำจัดอย่างปลอดภัยอย่างสูงสุด” (principles of maximisation of recovery and safe disposal) กล่าวคือ ผู้ผลิตหรือ ผู้จำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ในตลาดสหภาพยุโรปต้องเป็นผู้รับผิดชอบการจัดการเศษเหลือทิ้งของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้น โดยต้องรับผิดชอบทั้งด้านการจัดการและการจัดสร้างระบบแยก เก็บ และกำจัดเศษเหลือทิ้งที่เกิดขึ้น โดยที่ระบบ แยก เก็บ และกำจัดเศษเหลือทิ้งต้องเป็นไปตามมาตรฐานและผ่านการตรวจสอบของหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป

ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์จึงต้องจัดให้มีระบบพัฒนาเศษเหลือทิ้งมาใช้ใหม่ (Re-use) หรือทำการปรับ

สภาพเศษเหลือทิ้งเพื่อนำมาใช้ใหม่ (Recycle) หรือมีเช่นนั้น ก็ต้องติดตามกฎวิธีปฏิบัติต่อเศษเหลือทิ้งบนสินค้าให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถปฏิบัติตามต่อเศษเหลือทิ้งได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดให้เลิกใช้วัสดุที่เข้าข่ายเป็นวัตถุอันตราย ได้แก่ ตะกั่ว ปรอท แคดเมียม และ Hexavalent Chromium ในปี 2547 และกำหนดใช้วัสดุอื่นในการผลิตส่วนประกอบแทน ทั้งนี้สินค้าที่เข้าข่ายต้องจัดการเศษเหลือทิ้ง ได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือน (เช่น เครื่องซักผ้า ตู้เย็น เตารีด เครื่องดูดฝุ่น) อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ (เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ และ อุปกรณ์เชื่อมต่อ) อุปกรณ์โทรคมนาคม (เช่น โทรศัพท์ โทรสาร วิทยุ โทรศัพท์) อุปกรณ์ตรวจสอบและควบคุม (เช่น นาฬิกา เครื่องวัดอุณหภูมิ) และ อื่นๆ (เช่น อุปกรณ์ทางการแพทย์ อุปกรณ์ให้แสงสว่าง ของเล่น วิทยุไอเกม เครื่องมือไฟฟ้า เช่น สว่าน และเครื่องขายสินค้าอัตโนมัติ)

การกำหนดนโยบายเช่นนี้ ทำให้ผู้ผลิตรายต่างๆ ที่ต้องการจำหน่ายสินค้าในสหภาพยุโรปต้องรับภาระต้นทุนที่สูงขึ้น ทั้งในรูปของการจัดการเศษเหลือทิ้งและการใช้วัสดุอื่นทดแทนวัตถุอันตรายที่สหภาพยุโรปห้ามใช้ โดยผู้ผลิตที่จะได้รับผลกระทบอย่างเห็นได้ชัด ได้แก่ ผู้ผลิตที่อยู่นอกกลุ่มสหภาพยุโรป (รวมทั้งประเทศไทย) ซึ่งมักมีระดับการพัฒนาและระดับเทคโนโลยีไม่สูงนัก จึงอาจมีความเสียเปรียบกับผู้ผลิตในสหภาพยุโรปอยู่มาก

จ. ข้อบังคับติดตาม EuP สำหรับสินค้าพลังงาน

คณะกรรมการสหภาพยุโรปฝ่ายวิสาหกิจ (DG Enterprise) ได้จัดทำข้อเสนอสำหรับระเบียบว่าด้วยข้อกำหนดในการออกแบบสินค้าที่ใช้พลังงานเพื่อการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Directive on Eco-design Requirements for Energy-using Products หรือ EuP Directive) โดยกำหนดให้ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปต้องออกกฎหมายตามระเบียบดังกล่าวภายในวันที่ 31 ธันวาคม 2548 เพื่อให้กฎหมายมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2549

ข้อบังคับนี้ครอบคลุมสินค้าที่ใช้พลังงานทุกประเภท อาทิ พลังงานไฟฟ้า พลังงานจาก fossil พลังงานประเภท renewable fuels รวมถึงชิ้นส่วนของสินค้าที่จำหน่ายเป็นอะไหล่ ที่ผลิตและจำหน่ายได้ในตลาดสหภาพยุโรป ซึ่งถูกกำหนดให้ต้องประทับตรา CE หรือได้รับฉลากแสดงว่าเป็นสินค้าที่มีคุณต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-label) ของสหภาพยุโรปเท่านั้น ทำให้ผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้ามีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการออกแบบและผลิตสินค้า ให้เป็นไปตามข้อกำหนด รวมถึงต้องจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องข้อกำหนดเกี่ยวกับระดับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ปริมาณวัสดุที่จะต้องรีไซเคิล หรือปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ที่เกิดขึ้น

หากระเบียบดังกล่าวมีผลบังคับใช้ในอนาคตย่อมส่งผลกระทบต่อและเป็นอุปสรรคต่อการส่งออกสินค้าของไทย ประกอบด้วย เครื่องใช้ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์สำหรับใช้ในครัวเรือนและสำนักงาน เช่น เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องซักผ้า เครื่องล้างจาน คอมพิวเตอร์ และตู้เย็น เป็นต้น

จ. กฎระเบียบเกี่ยวกับเศษเหลือทิ้งของเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (Waste electrical and electronic equipment: WEEE)

ระเบียบ WEEE นี้จะมีผลบังคับใช้กับเครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 6 หลังจากการประกาศ 5 ปี โดยกำหนดให้ผู้ผลิตต้องเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการจัดการเศษเหลือทิ้งของเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่ตนเองผลิตหรือเป็นผู้นำเข้าสินค้า ผู้ผลิตต้องสร้างระบบจัดเก็บ รวบรวมซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ และนำกลับมาใช้ใหม่ด้วยการ recovery / recycle / reuse

ข. ระเบียบเกี่ยวกับการห้ามใช้สารอันตรายบางประเภทในเครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ (RoHS)

คณะกรรมการการยุโรปเชื่อว่า แม้จะมีระเบียบ WEEE ที่กำหนดให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบในการนำซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้แล้วไปจัดการแล้ว ก็ยังคงมีซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ถูกทิ้งปนในขยะทั่วไป ซึ่งซากเหล่านี้ยังมีสารอันตรายที่เสี่ยงต่อสุขภาพและทำลายสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการให้ใช้สารทดแทนสารอันตรายจึงจะเป็นการปลอดภัยกว่า

ระเบียบสหภาพยุโรป เรื่อง RoHS จึงเน้นจำกัดการใช้สารอันตรายที่อันตราย โดยให้ผู้ผลิตใช้สารอื่นแทน สารตะกั่ว ปรอท แคดเมียม โครเมียม (+6) โพลีโบรมิเนทไบฟีนิล (PBB) และ โพลีโบรมิเนทไดฟีนิลอีเทอร์ (PBDE)

ในเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ภายในวันที่ 1 กรกฎาคม 2549 โดยครอบคลุมผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับ WEEE ยกเว้นผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องมือทางการแพทย์ และผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่สามารถหาสารทดแทนได้ในปัจจุบัน ทั้งนี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงชนิดของสารอันตรายที่ห้ามใช้และประเภทผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการยกเว้น ขึ้นกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

เนื่องจากปริมาณการส่งออกเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทยไปสหภาพยุโรปมีมูลค่ามากกว่า 1 แสนล้านบาทต่อปี ทำให้กฎระเบียบของสหภาพยุโรปทั้งเรื่อง WEEE และ RoHS นี้ส่งผลกระทบต่อ การส่งออกและเศรษฐกิจของไทยอย่างมาก หากผู้ผลิตสามารถปรับเปลี่ยน เทคโนโลยีการผลิตตามข้อกำหนดได้อย่างมีคุณภาพและเร็วกว่าประเทศ คู่แข่ง ก็จะสามารถเพิ่มมูลค่าการส่งออกได้โดยง่าย และช่วยลดปริมาณ สารพิษปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 6 เครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องใช้อิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่ภายใต้ WEEE

ประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	recovery สำหรับสินค้า	reuse/ recycle สำหรับส่วนประกอบของสินค้า
1. เครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดใหญ่ เช่น ตู้เย็น ตู้แช่แข็ง	ขั้นต่ำ 80%	ขั้นต่ำ 75%
2. เครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดเล็ก เช่น เครื่องดูดฝุ่น เตารีด เครื่องปั๊มลม	ขั้นต่ำ 70%	ขั้นต่ำ 50%
3. คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์สื่อสาร เช่น เครื่องถ่ายสำเนา	ขั้นต่ำ 75%	ขั้นต่ำ 65%
4. เครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ วีดีโอ เครื่องบันทึกเสียง	ขั้นต่ำ 75%	ขั้นต่ำ 65%
5. อุปกรณ์ให้แสงสว่าง เช่น หลอดไฟ	ขั้นต่ำ 70%	ขั้นต่ำ 50%
6. เครื่องมือไฟฟ้า เช่น เครื่องเจาะ เครื่องเชื่อม เครื่องเย็บ เครื่องตัดหญ้า	ขั้นต่ำ 70%	ขั้นต่ำ 50%
7. เครื่องเล่น อุปกรณ์กีฬา เช่น รถไฟฟ้า วีดีโอเกม	ขั้นต่ำ 70%	ขั้นต่ำ 50%
8. เครื่องมือแพทย์	ขั้นต่ำ 70%	ขั้นต่ำ 50%
9. เครื่องมือควบคุม เช่น เครื่องจับควัน เครื่องควบคุมอุณหภูมิ	ขั้นต่ำ 70%	ขั้นต่ำ 50%
10. เครื่องขายอัตโนมัติ เช่น เครื่องขายเครื่องดื่ม เครื่องถอนเงิน	ขั้นต่ำ 80%	ขั้นต่ำ 75%

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์

ข. สมุดปกขาวว่าด้วยการควบคุมเคมีภัณฑ์

ร่างสมุดปกขาวว่าด้วยเคมีภัณฑ์ (White Paper on Chemicals) เป็น การนำระบบ REACH (Registration, Evaluation and Authorisation of Chemical products) มาใช้เป็นแนวทางในการควบคุมเคมีภัณฑ์ทุกชนิดที่จะผลิตและจำหน่ายในสหภาพยุโรป รวมทั้งสินค้าอื่นๆ ที่ใช้เคมีภัณฑ์ในการผลิตด้วย ร่างระเบียบดังกล่าวครอบคลุมตั้งแต่การจดทะเบียน การประเมิน และการอนุญาตให้ผลิต จำหน่ายหรือใช้ โดยผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าที่นำสารเคมีเกินกว่า 1 ตันต่อปีต่อรายต้องยื่นขอจดทะเบียนสารเคมี โดยต้องดำเนินการวิเคราะห์ประเมินความเสี่ยงของสารเคมีด้วย และถ้าหากคณะกรรมการฯ เห็นว่าสารเคมีที่ยื่นขอทะเบียนนั้นมีความเสี่ยงสูง ก็อาจจะจำกัดการผลิต การจำหน่ายหรือการใช้ได้ ร่างระเบียบนี้จะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2005

การกำหนดสมุดปกขาวนี้ ทำให้ผู้ผลิตและผู้ส่งออก “สารเคมี” ต้องมีภาระในการดำเนินการเพื่อจัดทำรายละเอียดเพื่อยื่นขอจดทะเบียนด้วย นอกจากนี้ผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าไทยไปยังสหภาพยุโรป จะต้องทราบด้วยว่าสารเคมีที่ใช้ในการผลิตสินค้านั้น ได้มีการจดทะเบียนแล้วหรือไม่ หากยังไม่ได้มีการจดทะเบียนไว้ ก็ต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามระเบียบ มิเช่นนั้นประเทศผู้นำเข้าในกลุ่มสหภาพยุโรปก็อาจปฏิเสธสินค้าไทยที่ใช้สารเคมีดังกล่าวได้

ความน่าเป็นห่วงของระเบียบนี้ ยังเกี่ยวเนื่องไปถึงกรณีที่ผู้ประกอบการไทยที่ผลิตสินค้าเพื่อส่งออกไปยังตลาดสหภาพยุโรป โดยใช้สารเคมีที่นำเข้ามาจากประเทศอื่นๆ นอกสหภาพ และได้รับผลกระทบทางอ้อมด้วย

5. ความสัมพันธ์ไทย-สหภาพยุโรป

สหภาพยุโรปนับเป็นตลาดคู่ค้าสำคัญอันดับสามของไทย รองลงมาจากสหรัฐอเมริกาและอาเซียน โดยเมื่อสิ้นปี 2545 นั้น มูลค่าการค้ารวมของไทยไปทั่วโลกมีทั้งสิ้นประมาณ 69 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในจำนวนนี้มีมูลค่าการค้ากับสหภาพยุโรปอยู่ประมาณ 10.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 15 ของมูลค่าการค้าทั้งหมด และที่น่าสนใจก็คือว่า ประเทศไทยเกินดุลการค้ากับสหภาพยุโรปมาโดยตลอด นับตั้งแต่ปี 2541 เป็นต้นมา โดยมีมูลค่าดุลการค้าที่เกิดขึ้นเกินกว่า 1 แสนพันล้านบาท ทุกปี

สินค้าหลักของไทยที่ส่งออกไปยังตลาดสหภาพยุโรปส่วนใหญ่เป็นสินค้ากลุ่มอุตสาหกรรม ซึ่งครองสัดส่วนอยู่ถึงร้อยละ 83 ส่วนสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรครองสัดส่วนราวร้อยละ 13 (ตารางที่ 7) โดยสินค้า 10 อันดับแรกที่ไทยส่งออกไปยังสหภาพยุโรป คือ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ รถยนต์ แผงวงจรไฟฟ้า เสื้อผ้าสำเร็จรูป อัญมณีและเครื่องประดับ เครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์และส่วนประกอบ รองเท้าและชิ้นส่วน เครื่องโทรสาร โทรพิมพ์ โทรศัพท์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ และ ผลิตภัณฑ์ยาง โดยทั้ง 10 อันดับนี้

ครองสัดส่วนตลาดรวมแล้วเกินกว่าร้อยละ 50 ของมูลค่าการค้ารวมทั้งหมด
ที่ไทยส่งออกไปยังสหภาพยุโรป

เมื่อพิจารณาเฉพาะประเทศสมาชิกใหม่นั้น จะพบว่า ประเทศที่ไทย
มีมูลค่าการค้าด้วยสูงที่สุด คือ ประเทศอิตาลี และรองลงมาคือประเทศ
โปแลนด์ ซึ่งมีมูลค่าการค้ารวมเท่ากับ 144 และ 129 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ
ตามลำดับ โดยมีความสามารถเกินดุลการค้าสูงถึง 94 พันล้าน และ 35
พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ และนอกนั้นก็พบว่าไทยมีความได้เปรียบ
ดุลการค้ากับประเทศสมาชิกใหม่เป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นแต่เพียงมัลดีฟ และ
สโลวีเนีย ที่ไทยขาดดุลทางการค้าในปี 2545 อยู่ประมาณ 15.2 พันล้าน
ดอลลาร์สหรัฐ และ 0.6 ดอลลาร์สหรัฐ ตามลำดับ (ภาพที่ 2) โดยที่สินค้า
ส่งออกและนำเข้าสำคัญที่ไทยทำการค้ากับประเทศสมาชิกใหม่ส่วนใหญ่
คือ สินค้าในกลุ่มเครื่องจักร สินค้าเกษตรแปรรูป สิ่งทอ และ ยางและ
ผลิตภัณฑ์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 8

ผลกระทบจากการขยายสมาชิกภาพของสหภาพยุโรปต่อเศรษฐกิจไทย

ตารางที่ 7 สินค้าส่งออกหลักของไทยไปตลาดสหภาพยุโรป

รายการ	มูลค่า : ล้านเหรียญสหรัฐ ฯ				
	2541	2542	2543	2544	2545
1 เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	1,533.60	1,539.30	1,535.40	1,582.70	1,367.80
สัดส่วน (ร้อยละ)	15.78	15.66	13.69	15	13.39
2 รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	466.1	628.4	687.2	1,027.60	979.2
สัดส่วน (ร้อยละ)	4.8	6.39	6.25	9.74	9.59
3 แผงวงจรไฟฟ้า	475.5	581.1	944.5	718.5	702.6
สัดส่วน (ร้อยละ)	4.89	5.91	8.59	6.81	6.88

วารสารยุโรปศึกษา

รายการ	มูลค่า : ล้านบาทสหรัฐ ฯ				
	2541	2542	2543	2544	2545
4 เสื้อผ้า	647.6	682	695.4	612	581.3
ลำเรือรูป					
สัดส่วน	6.66	6.94	6.32	5.8	5.69
(ร้อยละ)					
5 อุปกรณ์และ	582.8	471.1	522.8	523.5	558.9
เครื่อง					
ประดับ					
สัดส่วน	6	4.79	4.75	4.96	5.47
(ร้อยละ)					
6 เครื่องปรับ	184.1	317.8	394.4	353	325.4
อากาศและ					
ส่วน					
ประกอบ					
สัดส่วน	1.89	3.23	3.59	3.35	3.19
(ร้อยละ)					

ผลกระทบจากการขยายสมาชิกภาพของสหภาพยุโรปต่อเศรษฐกิจไทย

รายการ	มูลค่า : ล้านเหรียญสหรัฐ ฯ				
	2541	2542	2543	2544	2545
7 เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์และส่วนประกอบ	267.7	207.7	407.3	247.2	319.3
สัดส่วน (ร้อยละ)	2.75	2.11	3.7	2.34	3.13
8 รองเท้าและชิ้นส่วน	360.1	336.9	302.3	322.9	288.4
สัดส่วน (ร้อยละ)	3.71	3.43	2.75	3.06	2.82
• 9 เครื่องโทรสาร โทรพิมพ์ โทรศัพท์ อุปกรณ์	46.1	120.2	177.3	160.5	239.7
สัดส่วน (ร้อยละ)	0.47	1.22	1.61	1.52	2.35

วารสารยุโรปศึกษา

รายการ	มูลค่า : ล้านบาทเหรียญสหรัฐ ฯ				
	2541	2542	2543	2544	2545
10 ผลิตภัณฑ์ ยาง	202.2	197.3	195.8	204.5	223.7
สัดส่วน (ร้อยละ)	2.08	2.01	1.78	1.94	2.19
11 ยางพารา	159.7	139	156.9	140.8	175.6
สัดส่วน (ร้อยละ)	1.64	1.41	1.43	1.33	1.72
12 ไก่แปรรูป	-	97.8	141.8	155.8	173.6
สัดส่วน (ร้อยละ)	0	1	1.29	1.48	1.7
13 อาหารทะเล กระป๋องและ แปรรูป	236.8	211.9	178.8	190.3	172.4
สัดส่วน (ร้อยละ)	2.44	2.16	1.63	1.8	1.69
14 เครื่องวิดีโอ เครื่องเสียง และอุปกรณ์ ประกอบ	279.4	294.1	224.5	171	164.5

ผลกระทบจากการขยายสมาชิกภาพของสหภาพยุโรปต่อเศรษฐกิจไทย

รายการ	มูลค่า : ล้านเหรียญสหรัฐ ฯ				
	2541	2542	2543	2544	2545
สัดส่วน (ร้อยละ)	2.88	2.99	2.04	1.62	1.61
15 ผ้าผืน	206.1	197.9	205.7	168.8	160.8
สัดส่วน (ร้อยละ)	2.12	2.01	1.87	1.6	1.57
16 ผลไม้	169.7	236.6	162.8	143.2	152
กระป๋องและ แปรรูป					
สัดส่วน (ร้อยละ)	1.75	2.41	1.48	1.36	1.49
17 เฟอร์นิเจอร์ และชิ้นส่วน	110.8	128.8	146.7	136.7	150.2
สัดส่วน (ร้อยละ)	1.14	1.31	1.33	1.3	1.47
18 เครื่องใช้ไฟ ฟ้าและส่วน ประกอบ อื่นๆ	113.1	57.8	144.9	148.7	144.8
สัดส่วน (ร้อยละ)	1.16	0.59	1.32	1.41	1.42

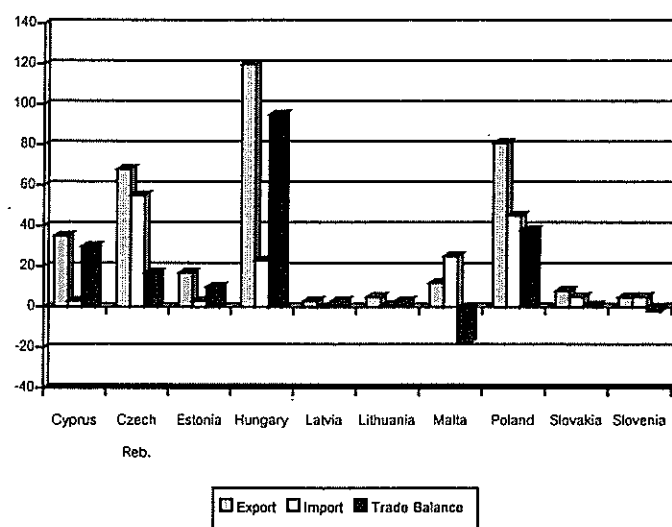
วารสารยุโรปศึกษา

รายการ		มูลค่า : ล้านบาทสหรัฐ ฯ				
		2541	2542	2543	2544	2545
19	ไกด์สดแช่เย็น	121	118.7	136.6	204.5	137.8
	แช่แข็ง					
	สัดส่วน	1.25	1.21	1.24	1.94	1.35
	(ร้อยละ)					
20	เครื่องใช้บน	106.2	109.6	121.9	121	133.5
	โต๊ะอาหาร					
	ในครัวและ					
	บ้านเรือน					
	สัดส่วน	1.09	1.12	1.11	1.15	1.31
	(ร้อยละ)					
รวม	20 รายการ	6,268.70	6,674.20	7,482.80	7,333.20	7,151.60
	สัดส่วน	64.51	67.91	68.02	69.5	70.01
	(ร้อยละ)					
อื่น ๆ		3,449.40	3,154.40	3,518.50	3,218.70	3,063.10
	สัดส่วน	35.49	32.09	31.98	30.5	29.99
	(ร้อยละ)					
มูลค่ารวม		9,718.10	9,828.70	11,001.30	10,551.90	10,214.60
	สัดส่วน	100	100	100	100	100
	(ร้อยละ)					

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยความร่วมมือของกรมศุลกากร

ผลกระทบจากการขยายสมาชิกภาพของสหภาพยุโรปต่อเศรษฐกิจไทย

ภาพที่ 2: สถานการณ์การค้าระหว่างไทยกับประเทศสมาชิกใหม่

ตารางที่ 8: สินค้าส่งออกและนำเข้าที่สำคัญระหว่างไทยและกลุ่มประเทศ
สมาชิกใหม่ ปี 2545

ประเทศ	สินค้าสำคัญที่ไทยส่งออก	สินค้าสำคัญที่ไทยนำเข้า
ไซปรัส	รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ (44.31%) อาหารทะเลกระป๋องและ แปรรูป (12.31%)	เรือและสิ่งก่อสร้างลอยน้ำ (44.12%) ผลิตภัณฑ์เวชกรรม และเภสัชกรรม (35.29%)
สาธารณ รัฐเชค	แก้วและกระจก (24.02%) เครื่อง คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ (3.97%) อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป (9.17%) เครื่องวิดีโอ (7.71%),	ผลิตภัณฑ์นม(34.32%), เครื่อง จักรใช้ในอุตสาหกรรม (14.02%), เครื่องจักรไฟฟ้าและ ส่วนประกอบ (9.41%)
เอสโต เนีย	ผลไม้กระป๋องแปรรูป และแปรรูป (41.55%), มอเตอร์และเครื่องกำเนิด ไฟฟ้า (13.38%), ผักกระป๋องและแปรรูป (12.68%)	กระดาษ กระดาษแข็งและผลิต ภัณฑ์ (36.11%), หนังสือและ หนังสือพิมพ์ (25%), เคมีภัณฑ์ (16.67%)
ฮังการี	รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ (21.57%), มอเตอร์และเครื่องกำเนิด ไฟฟ้า (19.04%), วงจรพิมพ์ (9.6%) เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วน ประกอบ (9.52%)	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และ ส่วนประกอบ (33.33%), เครื่อง ใช้ไฟฟ้า (14.46 %) ผลิตภัณฑ์ เวชกรรมและเภสัชกรรม (14.46%)

ผลกระทบจากการขยายสมาชิกภาพของสหภาพยุโรปต่อเศรษฐกิจไทย

ประเทศ	สินค้าสำคัญที่ไทยส่งออก	สินค้าสำคัญที่ไทยนำเข้า
ลัตเวีย	ผลไม้กระป๋องและแปรรูป (27.78%), เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ (25%)	ยาง ยางสังเคราะห์รวมทั้งเศษยาง (50%)
ลิทัวเนีย	เนื้อมีดแลสดแช่เย็นแช่แข็ง (21.15%), เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์และส่วนประกอบ (13.46%),	ไม้ซุง ไม้แปรรูปและไม้แปรรูปอื่นๆ (28.57%), ถ่านหิน (14.29%), หนังสือและหนังสือพิมพ์ (14.29%), กุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง (14.29%)
มอลตา	รถยนต์และอุปกรณ์ส่วนประกอบ (26.72%), อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป (20.69%),	แผงวงจรไฟฟ้า (87.31%), เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ (9.33%)
โปแลนด์	อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป (13.5%), เสื้อผ้าสำเร็จรูป (10.1%), เครื่องรับวิทยุและส่วนประกอบ (8.52%)	เคมีภัณฑ์ (22.51%) ผลิตภัณฑ์นม (17.83%), เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ (11.04%)
สโลวาเกีย	ยางพารา (39.51%), อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป (7.41%), เสื้อผ้าสำเร็จรูป (14.81%)	เคมีภัณฑ์ (28.79%), เครื่องจักรใช้ในอุตสาหกรรม (25.76%)

ประเทศ	สินค้าสำคัญที่ไทยส่งออก	สินค้าสำคัญที่ไทยนำเข้า
สโลวีเนีย	อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป (28.87%), ผลไม้กระป๋องและแปรรูป (15.07%)	เคมีภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์เวชกรรม และเภสัชกรรม (35.44%), เครื่อง จักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ (31.65%)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือสัดส่วนเป็นร้อยละ

ที่มา: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, กระทรวงพาณิชย์

6. ผลกระทบของการขยายสมาชิกภาพต่อเศรษฐกิจของไทย

สำหรับกรณีผลกระทบที่จะมีต่อประเทศไทยในด้านการค้า นั้น นิธินันท์ และคณะ (2547) อาศัยดัชนีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบอย่างเปิดเผย (Revealed Comparative Advantage) หรือ RCA ที่ Yilmaz (2003) ได้ดัดแปลงจากดัชนีของ Balassa (1987) เพื่อสำรวจสถานะของสินค้าส่งออกหลักของไทยว่ามีความสามารถในการแข่งขันในระดับระหว่างประเทศหรือไม่ และ ดัชนีความสามารถในการส่งออกเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Export Performance: CEP Index) ซึ่งนำเสนอโดย Donges (1982) เพื่อประเมินความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของประเทศคู่แข่งในตลาดหนึ่ง ๆ โดยอาศัยสูตรดังนี้

$$RCA = \ln \left[\frac{X_i}{M_i} \right] \left[\frac{\sum_{i=1}^n X_i}{\sum_{i=1}^n M_i} \right] * 100 \quad \text{และ} \quad CEP = \frac{\left(\frac{x_{ij}}{X_{iw}} \right)}{\left(\frac{\sum x_{ij}}{\sum X_{iw}} \right)}$$

โดยที่ x_{ij} แสดงมูลค่าสินค้าส่งออกชนิดที่ i ของประเทศ j (ไทย) ไปยังสหภาพยุโรป

x_{iw} แสดงมูลค่าสินค้าส่งออกชนิดที่ i ของประเทศ w (สมาชิกใหม่) ไปยังสหภาพยุโรป

Σx_{ij} แสดงมูลค่าสินค้าส่งออกรวมของประเทศ j (ไทย) ไปยังสหภาพยุโรป

Σx_{iw} แสดงมูลค่าสินค้าส่งออกรวมของประเทศ w (สมาชิกใหม่) ไปยังสหภาพยุโรป

โดยที่ RCA ใช้วัดความได้/เสียเปรียบเทียบเปรียบเทียบในการค้าสินค้า i ระหว่างประเทศไทยกับประเทศคู่ค้า ซึ่งในที่นี้คือกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป (EU-15) เดิม ซึ่งถ้าหากสัดส่วนของการส่งออกมีมากกว่าสัดส่วนของการนำเข้าแล้ว จะพบว่า RCA มีค่าเป็นบวก หมายความว่า ประเทศที่กำลังศึกษานั้น มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบประเทศคู่ค้าในสินค้านั้น ๆ และถ้าค่าดัชนีของ CEP > 1 จะหมายความว่า อุตสาหกรรมหรือการส่งออกสินค้าชนิด i นั้นมีส่วนแบ่งในการส่งออกทั้งหมดจากประเทศไทยมากกว่าประเทศอื่นที่ถูกนำมาเปรียบเทียบ ซึ่งเราอาจสรุปได้ว่า ในกรณีเช่นนี้ประเทศไทยมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าชนิดดังกล่าวเหนือประเทศสมาชิกใหม่ในตลาดสหภาพยุโรปเดิม

จากเกณฑ์การเลือกสินค้าที่ว่า (1) มีมูลค่าการส่งออกจากไทยไปยังสหภาพยุโรปในระดับสูง เพราะคาดได้ว่าผลกระทบจากการขยายสมาชิก

ภาพจะมีขนาดใหญ่ขึ้นตามมูลค่าการค้า (2) มีแนวโน้มว่าจะถูกกดดันจากการแข่งขันโดยกลุ่มสมาชิกใหม่ สินค้าในข่ายนี้ จึงเป็นสินค้าที่กลุ่มประเทศสมาชิกใหม่ทำการค้าขายกับประเทศสมาชิกเดิมในมูลค่าสูงด้วย ซึ่งเกณฑ์ข้อนี้จะสะท้อนให้เห็นว่า ถ้ากลุ่มประเทศสมาชิกใหม่มีความได้เปรียบโดยเปรียบต่อสหภาพยุโรปอยู่แล้ว ก็ย่อมมีความเป็นไปได้ที่จะเป็นคู่แข่งกับประเทศไทยได้ และ (3) มีแนวโน้มว่าจะได้รับผลกระทบเป็นการเฉพาะเจาะจงอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลง หรือการมีนโยบายและมาตรการบางอย่างที่มีเป้าหมายกีดกันการค้า และ/หรืออุดหนุนการผลิต ที่อาจทำให้ภาวะความได้เปรียบของสินค้าไทยในตลาดสหภาพยุโรปลดลงได้

จากหลักเกณฑ์ทั้งสาม นิธินันท์ และคณะ (2547) จัดกลุ่มสินค้าเป็น 8 อุตสาหกรรมหลัก คือ อุตสาหกรรมอาหาร (CN 02 และ 16) รองเท้า (CN 64) มั่นสำปะหลัง (CN 07, 11 และ 19) ยางพารา (CN 40) อัญมณี (CN 71) ยานยนต์ (CN 87) เครื่องจักร (CN 84 และ 85) และ อุตสาหกรรมสิ่งทอ (CN 61 และ 62) ผนวกกับการสร้างแบบจำลองเพื่ออธิบายปัจจัยที่กำหนดระดับมูลค่าการส่งออกสินค้าเหล่านี้ในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปเดิม แล้วพบว่าระดับของผลกระทบมีอย่างน้อยแตกต่างกันไป ทำให้ความจำเป็นในการเฝ้าระวังผลกระทบมีความแตกต่างกัน ซึ่งสามารถจัดลำดับความจำเป็นเฝ้าระวังจากมากไปน้อย ได้ดังนี้

ผลกระทบจากการขยายสมาชิกภาพของสหภาพยุโรปต่อเศรษฐกิจไทย

1. Priority Watch คือ สินค้าในกลุ่มสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม
2. Medium Watch คือ สินค้าในกลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ และอาหาร
3. Mild Watch คือ สินค้าในกลุ่มรองเท้า ยางพารา เครื่องประดับ และมันสำปะหลัง

รายละเอียดของระดับผลกระทบต่อรายสินค้าในแต่ละอุตสาหกรรมย่อมมีความแตกต่างกัน ซึ่งการจะกล่าวให้ครบถ้วนนั้น จะต้องพิจารณาเฉพาะรายสินค้าที่ละเอียดเกินไป ในภาพรวมนั้น สามารถสรุปได้ ดังนี้

6.1 อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

สินค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมสิ่งทอนี้เองที่ประเทศไทยควรจะให้ความสนใจเป็นอย่างมาก แม้ว่าไทยจะได้ดุลการค้าจากสหภาพยุโรปก็ตาม เนื่องจากว่า ประเทศสมาชิกใหม่ส่วนใหญ่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับสหภาพยุโรปในเกือบทุกประเภทสินค้าในกลุ่มสิ่งทอ นำโดยประเทศฮังการี รองลงมาได้แก่ ประเทศโปแลนด์ สโลวาเกีย ลิทัวเนียและลัตเวีย และเอสโตเนียและสาธารณรัฐเชค สำหรับประเทศมอลตาและไซปรัส กลับเสียเปรียบสหภาพยุโรปในสินค้ากลุ่มสิ่งทอหลายประเภทด้วยกัน

โปแลนด์ส่งออกสินค้าหมวดเครื่องนุ่งห่มไปยังตลาดยุโรปเดิมมากที่สุด คิดเป็นมูลค่า 1.1 พันล้านยูโร รองลงมาคือ ประเทศฮังการี มีมูลค่าการส่งออก 413.4 ล้านยูโร และ สินค้าที่ส่งออกนั้นเป็นสินค้าเดียวกันกับที่ประเทศไทยส่งออกนั้น คือ เสื้อผ้าสตรี ดังนั้น การเข้าร่วมสมาชิกสหภาพ

ยุโรปของ 10 ประเทศนี้จึงน่าจะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มต่อประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ ประเทศลิทัวเนียยังมีความได้เปรียบประเทศไทยในสินค้ากลุ่มสิ่งทอมากถึง 14 ประเภท อันดับรองลงมาได้แก่ ประเทศลัตเวีย ประเทศเอสโตเนียและโปแลนด์ และประเทศสโลวาเกีย ส่วนประเทศมอลตาและไซปรัส ซึ่งมีความเสียเปรียบสหภาพยุโรปในสินค้ากลุ่มสิ่งทอเป็นส่วนมากก็ยังคงมีความได้เปรียบเหนือประเทศไทยอยู่มากด้วย

อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มนี้ จัดว่ามีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการจ้างงานของประเทศไทย อีกทั้งยังสามารถนำรายได้เข้าประเทศปีละกว่า 2 แสนล้านบาท โดยในปี 2546 อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มมีมูลค่าการส่งออกรวมทั้งสิ้น 5.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 3.1 ผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มส่วนใหญ่ร้อยละ 68 จะถูกส่งออก ส่วนที่เหลือเพียงร้อยละ 32 จะถูกใช้บริโภคภายในประเทศ ซึ่งในการผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มนั้น ประเทศไทยยังคงต้องนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศในมูลค่าที่สูง เนื่องจากผลิตภัณฑ์บางชนิดมีกำลังการผลิตในประเทศไม่เพียงพอและคุณภาพก็ยังไม่ดีพอด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สินค้าประเภทเส้นใยสังเคราะห์ ทำให้ประเทศไทยมีการขาดดุลการค้าเส้นใยสังเคราะห์อย่างต่อเนื่อง ส่วนทางด้านการส่งออกนั้น ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มสูงกว่าการนำเข้า จึงอยู่ในสถานะที่เกินดุลในปัจจุบัน

การวิเคราะห์ในเชิงปริมาณยังแสดงให้เห็นอีกด้วยว่า สินค้าส่งออกของประเทศไทยเป็นสินค้าที่สามารถทดแทนกันกับสินค้าที่ผลิตขึ้นโดยประเทศสมาชิกใหม่ ทำให้สถานการณ์การแข่งขันในตลาดสหภาพยุโรปยังคงค่อนข้างอ่อนไหว เพราะนอกจากจะต้องเผชิญกับสภาวะการแข่งขันใหม่ในแง่ที่ประเทศสมาชิกใหม่บางประเทศ เช่น โปแลนด์ และฮังการี สามารถส่งออกสินค้าชนิดเดียวกันกับประเทศไทยในตลาดสหภาพยุโรปโดยมีการพัฒนาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบได้อย่างต่อเนื่องในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา รวมทั้งการจำกัดปริมาณการนำเข้าสิ่งทอที่สหภาพยุโรปกำหนดไว้เดิมแล้ว ยังถูกจำกัดปริมาณการนำเข้าด้วยในบางปี และ ยังต้องเผชิญกับมาตรการใหม่ เช่น นโยบายที่เกี่ยวกับเคมีภัณฑ์ และของเสียต่าง ๆ ที่นำมาใช้เป็นวัตถุดิบสำคัญของการผลิต ทำให้ประเทศไทยสามารถส่งออกสินค้าดังกล่าวไปยังสหภาพยุโรปได้น้อยลงไปในทุก ๆ ปี ทั้งนี้ ที่ตลาดสหภาพยุโรปจัดเป็นตลาดสำคัญอันดับสองรองจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 38 และ 18 ของมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มทั้งหมดตามลำดับ

อุปสรรคสำคัญอีกประการในการผลิตสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของประเทศไทยนั้น อยู่ที่โครงสร้างต้นทุนซึ่งส่วนใหญ่อยู่ที่วัตถุดิบที่ได้มาจากการนำเข้า คิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 50 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด และเมื่อพิจารณาอัตราภาษีทั่วไปที่ประเทศไทยจัดเก็บจากการนำเข้าวัตถุดิบในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เช่น ปิโตรเคมีและเส้นใย

สังเคราะห์ แล้ว จะพบว่า ประเทศไทยมีการเก็บภาษีดังกล่าวในอัตราที่สูงกว่าประเทศคู่แข่งอยู่ค่อนข้างมาก ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ในภาวะเช่นนี้ ทำให้ภาครัฐต้องเร่งช่วยภาคเอกชนในการจัดหาและพัฒนาคุณภาพวัตถุดิบในต้นทุนที่ต่ำลง รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพดีขึ้น

6.2 อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์

โดยทั่วไปแล้ว สหภาพยุโรปมีความได้เปรียบประเทศสมาชิกใหม่หลายประเทศ เว้นแต่ประเทศฮังการี สาธารณเชค มอลตา และสโลวาเกีย ที่กลับมีความได้เปรียบสหภาพยุโรปในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมนี้หลายชนิด นอกจากนี้ ยังเป็นที่น่าสังเกตว่า สินค้าในหมวดเครื่องรับโทรทัศน์เป็นสินค้าที่ประเทศสมาชิกใหม่ทุกประเทศที่มีการส่งออกไปสหภาพยุโรป (ยกเว้น ลัตเวีย) มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับสหภาพยุโรป ส่วนประเทศไทยก็มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับสหภาพยุโรปในกลุ่มสินค้าประเภทเครื่องจักรเป็นส่วนใหญ่

สินค้าที่ไทยมีความได้เปรียบเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกใหม่ทุกประเทศ ได้แก่ อุปกรณ์ประมวลผลข้อมูลต่างๆ อุปกรณ์ปรับอากาศที่ใช้ในตู้เย็น และ เครื่องแฟกซ์ เป็นต้น แต่ยังคงมีสินค้าบางประเภทที่ไทยเสียเปรียบกลุ่มสมาชิกใหม่บางประเทศ ได้แก่ อุปกรณ์รับส่งข้อมูลทางการกระจายเสียง ซึ่งไทยมีความเสียเปรียบฮังการี เป็นต้น

ลักษณะอุปสงค์ของประเทศสหภาพยุโรปเดิมที่มีต่อสินค้าในหมวดเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของไทย ค่อนข้างจะมีลักษณะแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยในกรณีของสินค้าจำพวกเครื่องรับโทรทัศน์นั้น พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลสำคัญต่ออุปสงค์ คือความสามารถในการซื้อ และขนาดของระบบเศรษฐกิจของประเทศสหภาพยุโรปเอง ในขณะที่ตัวแปรทางด้านราคาสินค้านั้นแทบจะไม่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์การนำเข้าสินค้าในหมวดนี้เลย ส่วนการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปเดิม กลับส่งผลในทางลบต่ออุปสงค์ในการนำเข้าสินค้าหมวดรหัส 8528 จากประเทศไทย โดยที่การเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ของรายได้ประชาชาติของกลุ่มสหภาพยุโรป จะส่งผลให้อุปสงค์การนำเข้าสินค้าในหมวดนี้ลดลงไปร้อยละ 2.41 อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสิ่งนี้เป็นสัญญาณว่าสินค้าในหมวดนี้ของประเทศไทยน่าจะมีลักษณะสินค้าด้อย (Inferior Goods) โดยเปรียบเทียบกับสินค้าที่ผลิตในสหภาพยุโรป หรือที่ผลิตโดยประเทศอื่น ๆ ที่เป็นคู่ค้าของสหภาพยุโรปก็ย่อมได้ ซึ่งถ้าจะขยายผลการศึกษานี้ ไปอนุमानกับตลาดที่เป็นสมาชิกใหม่ ซึ่งมีรายได้ที่น้อยกว่าก็อาจจะส่งผลดีได้ เพราะประชากรในประเทศสมาชิกใหม่ยังไม่มีกำลังซื้อสินค้าคุณภาพสูงจากประเทศพัฒนาแล้ว ทำให้แนวโน้มการนำเข้าสินค้าชนิดนี้จากประเทศไทยสามารถอยู่ในระดับสูงขึ้นได้

ในส่วนของสินค้าแผงวงจรไฟฟ้านั้น พบว่าตัวแปรราคาเป็นตัวแปรที่สำคัญ โดยสามารถประมาณได้ว่า เมื่อราคาสินค้าจากประเทศไทยโดย

เปรียบเทียบกับสินค้าจากประเทศสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 แล้ว จะทำให้ อุปสงค์ของสหภาพยุโรปเดิมที่มีต่อสินค้าในหมวดนี้ของไทยลดลงร้อยละ 0.04 อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งแสดงว่าเมื่อการขยายสมาชิกภาพครั้งนี้ทำให้ อุปสรรคทางการค้าลดลงแล้ว ราคาที่ประเทศสมาชิกเดิมจะนำเข้าจาก สมาชิกใหม่ลดลงก็ย่อมจะทำให้มูลค่าสินค้าที่จะนำเข้าจากไทยลดลงด้วย

มีผลการศึกษาที่บ่งชี้อีกด้วยว่า สินค้าในหมวดนี้ของประเทศไทยน่า จะเป็นสินค้าที่ใช้ประกอบกัน กับสินค้าในหมวดนี้ของกลุ่มสหภาพยุโรปเดิม ได้ (Complement Goods) ลักษณะดังกล่าวจึงนับว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่ อาจจะสร้างโอกาสให้กับสินค้าของไทยได้ โดยการพัฒนาสินค้า และป้อนให้ ได้ตรงตามความต้องการของตลาดเพื่อให้สามารถแข่งขันได้เพิ่มขึ้นใน อนาคต แต่กลับเป็นสินค้าที่ต้องแข่งขันกับสินค้าจากกลุ่มประเทศสมาชิก ใหม่ ดังนั้นการเข้าร่วมกลุ่มสหภาพยุโรปของกลุ่มประเทศดังกล่าวก็น่าจะส่ง ผลกระทบต่ออุปสงค์ในการนำเข้าสินค้าในหมวดนี้ของกลุ่มสหภาพยุโรป จากประเทศไทยด้วย เนื่องจากการเข้าร่วมกลุ่มดังกล่าวจะทำให้อุปสรรค ทางการค้าในสมาชิกลดน้อยลง ในขณะที่อุปสรรคทางการค้าของสินค้าไทย ยังคงสถานะอยู่เดิมดังเช่นในปัจจุบัน

นอกจากนี้ ประเด็นเกี่ยวกับนโยบายเศษเหลือทิ้ง และข้อเสนอแนะ สำหรับระเบียบว่าด้วยข้อกำหนดในการออกแบบสินค้าที่ใช้พลังงานเพื่อการ ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนั้น จะสามารถส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการ

ในการที่จะต้องแบกรับภาระต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น เพื่อรักษาสถานภาพทางการค้าระหว่างไทยและสหภาพยุโรปไว้ให้ได้

6.3 อุตสาหกรรมยานยนต์

สหภาพยุโรปเป็นตลาดส่งออกสำคัญอันดับสองในอุตสาหกรรมยานยนต์ของไทยรองจาก อาเซียน จากที่เคยครองอันดับหนึ่งในอดีต เนื่องจากภาวะอิมพอร์ตของอุปสงค์ในกลุ่มประเทศยุโรปตะวันตก ในปี 2546 ทำให้อัตราการขยายตัวการส่งออกของไทยไปยังสหภาพยุโรปลดลงร้อยละ 10.4 คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 877 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อย่างไรก็ตามสินค้าในกลุ่มนี้ยังคงอยู่ในอันดับ 3 ของสินค้าที่ไทยส่งออกไปสหภาพยุโรป รองจาก เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ส่วนประกอบ และ แผงวงจรไฟฟ้า ซึ่งเมื่อพิจารณาในส่วนของการค้าสุทธิ พบว่า สินค้ายานยนต์ที่ไทยได้ดุลการค้าจากสหภาพยุโรปมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ สินค้าเครื่องยนต์ที่ใช้เพื่อการพาณิชย์ เครื่องยนต์ดีเซล และ ชิ้นส่วนจักรยานยนต์

ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับสหภาพยุโรปในสินค้าประเภทยานยนต์ทั้งหมด และหากพิจารณากลุ่มประเทศสมาชิกใหม่ก็พบว่า โปแลนด์ สาธารณเชค และสโลวาเกีย มีความได้เปรียบเหนือสหภาพยุโรปในสินค้าหมวดยานยนต์หลายชนิดเช่นกัน อาทิเช่น ส่วนประกอบและส่วนเสริมของจักรยานยนต์ จักรยานแบบที่ไม่มีมอเตอร์ ส่วนของรถเข็นเด็ก และยานยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยมือ มิใช่เครื่องจักร

ในขณะที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบการส่งออกสินค้าในหมวด ส่วนประกอบ และส่วนเสริมของจักรยานยนต์ และ จักรยานยนต์ความจุ 80-125 c.c. แต่ประเทศโปแลนด์ สาธารณรัฐเชค สโลวีเนีย และสโลวาเกียมีความสามารถในการแข่งขันส่งออกในสินค้านานยนต์หลายประเภทเหนือกว่าประเทศไทย และมีความได้เปรียบในตลาดสหภาพยุโรปเดิมด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสินค้าประเภทยานยนต์ขนส่งสินค้าและบุคคลที่มีความจุมากกว่า 2,500 c.c. จักรยานแบบที่ไม่มีมอเตอร์ ล้อหรือส่วนประกอบที่ทำด้วยอะลูมิเนียม และ ยานยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยมือ มิใช่เครื่องจักร

ผลการประมาณค่าสมการถดถอยนี้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าสินค้าในหมวดยานยนต์ของประเทศไทยเป็นคู่แข่งที่สำคัญกับสินค้าที่ผลิตขึ้นภายในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปเอง โดยการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าที่ผลิตภายในสหภาพยุโรปเองร้อยละ 1 จะทำให้อุปสงค์ของกลุ่มที่มีต่อสินค้าของไทยเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 0.86 อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม สินค้าจากไทยอยู่ในอันดับต่ำกว่าสินค้าที่ผลิตโดยกลุ่มประเทศสมาชิกใหม่ ดังนั้นการขยายสมาชิกภาพก็ไม่น่าจะส่งผลกระทบต่ออุปสงค์ของสหภาพยุโรปในสินค้าหมวดนี้จากประเทศไทยมากนัก แต่สิ่งที่ต้องพึงให้ความสำคัญอย่างมาก คือ มาตรการกีดกันทางการค้าในด้านอื่นๆ เช่นการกำหนดมาตรฐานชิ้นส่วนประกอบและอุปกรณ์ยานพาหนะ (Component and material coding standards for vehicles) ขึ้น ซึ่งนี่ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ผู้ประกอบการไทย

จะต้องเตรียมวิธีรับมือเพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันในตลาดสหภาพยุโรปต่อไป

6.4 อุตสาหกรรมอาหาร

ประเทศไทยจัดเป็นประเทศผู้ส่งออกอาหารอันดับที่ 14 ของโลก โดยผลิตภัณฑ์อาหารที่ผลิตขึ้นในประเทศไทย ถูกใช้บริโภคภายในประเทศเพียงร้อยละ 20 เท่านั้น ส่วนที่เหลือร้อยละ 80 ถูกส่งออกไปยังตลาดโลก ส่วนที่มีการส่งออกมากที่สุด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ประมง ตามมาด้วย ผลิตภัณฑ์จากธัญพืช ผลิตภัณฑ์จากปศุสัตว์ และ ผัก ผลไม้และผลิตภัณฑ์แปรรูป ตามลำดับ อุตสาหกรรมอาหารจึงเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นจากมูลค่าการส่งออกที่สูงถึง 14.8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และมีอัตราที่เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 21.2 ในปี 2546

สหภาพยุโรปเป็นตลาดสำคัญอันดับ 3 ของผลิตภัณฑ์อาหารของไทย รองจากญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา ผลิตภัณฑ์อาหารของไทยที่ส่งออกไปยังสหภาพยุโรปประกอบด้วย อาหารประเภทกลีกระรุมซึ่งครองสัดส่วนมากที่สุดถึงร้อยละ 49 ตามด้วยผลิตภัณฑ์อาหารประเภทปศุสัตว์และประมง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 37 และ 14 ตามลำดับ ส่วนมูลค่าการส่งออกอาหารประเภทเกษตรแปรรูปนั้น ส่วนใหญ่คือ ผลไม้กระป๋องและแปรรูป อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป และผักกระป๋องและแปรรูป

ในกลุ่มประเทศสมาชิกใหม่ทั้งหมด 10 ประเทศนั้นมีเพียงสองประเทศ คือ โปแลนด์ และฮังการี เท่านั้น ที่มีมูลค่าการส่งออกสินค้าประเภทอาหารไปสหภาพยุโรปค่อนข้างสูง และยังมีความได้เปรียบสหภาพยุโรปในสินค้าหลายรายการด้วย โดยรายการที่มีความเสียเปรียบสหภาพยุโรปอย่างชัดเจน คือ เป็ดแช่แข็ง และเนื้อสัตว์ที่ไม่ใช่สัตว์ปีกแช่แข็งเลาะกระดูก ซึ่งโปแลนด์เป็นประเทศเดียวที่มีมูลค่าการส่งออกสูงกว่าไทย ส่วนประเทศสมาชิกใหม่อื่นๆ นั้น มีมูลค่าการส่งออกอาหารต่ำกว่าประเทศไทยมากทั้งสิ้น ซึ่งหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับสหภาพยุโรปเดิมในสินค้าจำพวกเนื้อสัตว์หมักเกลือ ในน้ำมัน หรือ รมควัน สัตว์ปีกเลาะกระดูกแช่แข็ง

นอกจากนี้ ประเทศสมาชิกใหม่ส่วนใหญ่ไม่ได้ส่งออกเนื้อสัตว์หลายชนิดไปยังตลาดสหภาพยุโรป ยกเว้นประเทศโปแลนด์และฮังการี ที่มีการส่งออกเนื้อสัตว์ 10 รายการ นอกจากนี้ ประเทศคู่แข่งทั้งสองที่มีศักยภาพนี้ มีความสามารถในการแข่งขันการส่งออกสินค้าเหล่านั้นไม่ค่อยแตกต่างจากประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ไทยเสียเปรียบเกือบทุกประเทศสมาชิกใหม่ที่มีการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปในสินค้ารายการเนื้อสัตว์ที่ไม่ใช่สัตว์ปีกแช่แข็งเลาะกระดูก และยังเสียเปรียบโปแลนด์อย่างชัดเจนเพิ่มขึ้นอีก 1 รายการ คือ เนื้อหน้าอกของสัตว์ปีกแช่แข็งและติดกระดูก

สำหรับอาหารทะเล ประเทศไทยมีดุลการค้าที่เกินดุลกับสหภาพยุโรปสูงสุด และมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับสหภาพยุโรปทุกราย

การ ซึ่งในกลุ่มประเทศสมาชิกใหม่แล้ว ประเทศโปแลนด์ได้เปรียบสหภาพยุโรปถึง 6 รายการ ตามด้วยฮังการี 3 รายการ และเอสโตเนีย 2 รายการ นอกจากนี้ มอลตา ลิทัวเนีย สโลวีเนีย และไซปรัส มีความได้เปรียบสหภาพยุโรปในอาหารทะเลเพียงรายการเดียว

หากพิจารณาเฉพาะอาหารทะเลที่ประเทศสมาชิกใหม่มีศักยภาพนั้น ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกใหม่เกือบทุกรายการ ยกเว้นรายการปลาแปรรูป นอกจากนี้ยังมีรายการกุ้งแปรรูปที่มีน้ำหนักมากกว่า 2 กิโลกรัมที่ไทยเกือบจะเสียเปรียบเอสโตเนียและโปแลนด์ อย่างไรก็ตาม ยังคงมีอาหารทะเลหลายรายการที่ประเทศสมาชิกใหม่หลายประเทศไม่ได้ส่งออกปสหภาพยุโรป ความกังวลในเรื่องอาหารทะเล จึงยังไม่มากเท่ากับปศุสัตว์

ผลการศึกษาโดยอาศัยแบบจำลองชี้ให้เห็นว่า เส้นอุปสงค์ของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปที่มีต่อสินค้าในหมวดอาหารของประเทศไทยค่อนข้างที่จะมีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยส่วนใหญ่แล้วตัวแปรทางราคาถึงแม้ว่าจะมีบทบาทอยู่บ้าง แต่ก็มีอิทธิพลน้อยกว่าอิทธิพลของตัวแปรที่แสดงความสามารถในการซื้อ หรือตัวแปรขนาดของระบบเศรษฐกิจของประเทศสหภาพยุโรป เช่น ตัวแปรรายได้ประชาชาติ และจำนวนประชากรของสหภาพยุโรปอย่างชัดเจน

ในกรณีของผลิตภัณฑ์จากสัตว์ปีกนั้น ราคาไม่ได้มีอิทธิพลในการกำหนดอุปสงค์การนำเข้าสินค้ากลุ่มนี้ของประเทศกลุ่มสหภาพยุโรปจาก

ประเทศไทยเลย ในขณะที่รายได้ประชาชาติต่อหัวของผู้คนในกลุ่มสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นตัวสะท้อนถึงความสามารถในการจับจ่ายของผู้คนเหล่านั้น สามารถส่งผลให้อุปสงค์ในสินค้าไทยปรับตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.65 อย่างมีนัยสำคัญ ถ้ารายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 นอกจากนี้ ตัวแปรหุ่นที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพและความปลอดภัยของอาหาร เช่น การเกิดโรคแอนแทรกซ์ (Anthrax) ในวัวของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป ในช่วงปี 2001 ที่มีผลทางลบต่อการบริโภคสินค้านั้นๆ อย่างมีนัยสำคัญด้วย ดังนั้น ในกรณีของการมีไข้หวัดนกในปัจจุบัน ทำให้สหภาพยุโรปห้ามนำเข้าสินค้าประเภทไก่จากประเทศไทยจนถึงต้นปี 2548 เป็นอย่างน้อย และอาจจะขยายเวลาต่อไปได้ หากประเทศไทยไม่สามารถหยุดการระบาดของโรคดังกล่าวได้

สินค้าในหมวดอาหารทะเลอื่นๆ ที่ไม่ใช่ปลา จำพวกกุ้ง หอย หรืออื่นๆ นั้น มีลักษณะที่บ่งบอกได้ว่า หากสหภาพยุโรปมีความมั่นใจในคุณภาพสินค้าแล้วก็ย่อมจะส่งผลดีต่อการส่งออกสินค้าประเภทนี้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ตัวแปรที่ยังคงมีอิทธิพลอันดับต้นๆ ก็ยังคงเป็นตัวแปรที่แสดงความสามารถในการซื้อเป็นหลัก โดยการเพิ่มขึ้นทุกร้อยละ 1 ของรายได้ประชาชาติของกลุ่มสหภาพยุโรปจะส่งผลให้อุปสงค์ของสินค้าจากประเทศไทยในหมวดนี้ปรับตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.62 อย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่การเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าในหมวดนี้ที่ผลิตโดยประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปเอง จะส่งผลให้อุปสงค์ของสินค้าจากประเทศไทยเพิ่มขึ้นราวร้อยละ 0.21 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวแปรราคาเปรียบเทียบระหว่างสินค้าจาก

ประเทศไทยกับสินค้าจากประเทศสมาชิกใหม่ ไม่มีอิทธิต่ออุปสงค์ในสินค้าหมวดนี้จากประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ

ในกรณีของอาหารทะเลจำพวกปลา พบว่าตัวแปรที่มีความสำคัญสูงสุดก็ยังเป็นตัวแปรที่แสดงขนาดของตลาด ได้แก่จำนวนประชากรของกลุ่มสหภาพยุโรป โดยเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้อุปสงค์ของสินค้าในหมวดนี้จากประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวแปรที่มีความสำคัญรองลงมา ได้แก่ ตัวแปรราคาเชิงเปรียบเทียบระหว่างสินค้าจากประเทศไทยกับสินค้าจากประเทศสมาชิกใหม่ โดยถ้าหากราคาเปรียบเทียบนี้ปรับตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะส่งผลให้เกิดการปรับตัวเพิ่มขึ้นในอุปสงค์ในสินค้าหมวดนี้ของประเทศไทยราวร้อยละ 0.24 อย่างมีนัยสำคัญ

ลักษณะที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งของอุปสงค์ในสินค้านี้ก็คือ เมื่อราคาสินค้าจากประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าจากประเทศสมาชิกใหม่สูงขึ้น กลับทำให้อุปสงค์ต่อสินค้าจากประเทศไทยเพิ่มขึ้น ซึ่งมีลักษณะที่แย้งกับกฎของอุปสงค์อยู่ ประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ซื้อกำลังซื้อคุณภาพซึ่งแม้ว่าราคาจะสูงขึ้น แต่ก็สามารถทำให้ผู้บริโภคยังคงปรารถนาที่จะซื้อสินค้าในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้นด้วย ดังนั้น ราคาของสินค้าในหมวดนี้

อาจจะถูกใช้เป็นสัญญาณที่ส่งถึงระดับคุณภาพของสินค้า เช่น สดสะอาด⁴ ผลการศึกษาประเด็นนี้ ยิ่งเป็นการตอกย้ำว่ากลยุทธ์ในการแข่งขันในสินค้าจำพวกอาหารทะเลควรเป็นกลยุทธ์ที่มีใช้ราคา แต่ต้องเน้นคุณภาพมากกว่าสิ่งอื่นใด ซึ่งสิ่งนี้มีความสอดคล้องกับความพยายามของสหภาพยุโรปในการดำเนินมาตรการกีดกันที่มีใช้ภาษีในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเข้มงวด และเข้มข้นเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นจากการมีนโยบายความปลอดภัยด้านอาหาร และอื่น ๆ มาบังคับใช้กับการนำเข้าอาหารต่าง ๆ

แนวโน้มการส่งออกสินค้าในกลุ่มผลิตภัณฑ์อาหารหลัก ๆ ไปยังสมาชิกใหม่ใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สินค้าประมง รวมถึงอาหารทะเลกระป๋อง และแปรรูป จึงจะได้รับผลกระทบจากการขยายสมาชิกภาพของสหภาพยุโรปด้วย เพราะประเทศสมาชิกใหม่ทั้งหมดจะรับเอากฎระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ของสหภาพยุโรปมาบังคับใช้กับประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สมุดปกขาวว่าด้วยความปลอดภัยของอาหารโดยมีมาตรการหลัก ๆ ได้แก่ มาตรการสืบแหล่งที่มาในวงจรการผลิตอาหาร มาตรการด้านสวัสดิภาพของผู้บริโภคและสัตว์ และมาตรการด้านการป้องกันภัยล่วงหน้า ดังนั้น ถ้าผู้ประกอบการไทยจะรักษาระดับคุณภาพ รวมทั้งพัฒนาการรักษาผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งหากภาครัฐจะช่วยเหลือสนับสนุนให้มีประกาศ หรือ

⁴ สินค้าบางชนิดที่การบริโภคขึ้นอยู่กับคุณภาพของสินค้า เช่น ยา เครื่องสำอาง นั้น ผู้บริโภคมักยินดีจ่ายสูงถ้าคุณภาพดี และในทางกลับกัน ถ้าผู้ผลิตลดราคาแล้ว ผู้บริโภคอาจไม่เชื่อถือ หรือ คิดว่าสินค้านั้นปลอม หรือ หมกหมักก็ได้

ใบรับรองบางอย่างที่ประทับคุณภาพ ก็ย่อมจะสามารถแข่งขันในตลาดสหภาพยุโรปเดิมได้ต่อไปในเชิงบวก

6.5 อุตสาหกรรมรองเท้า

ประเทศไทยเคยครองส่วนแบ่งการค้ารองเท้าตลาดโลก เป็นอันดับที่ 4 ในปี 2538 แต่แนวโน้มการครองส่วนแบ่งตลาดลดลงเรื่อยๆ จนกลายเป็นอันดับที่ 11 ในปี 2541 ในปี 2546 โดยตลาดส่งออกรองเท้าหลักของไทย ได้แก่ สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ซึ่งมีสัดส่วนการส่งออกคิดเป็นร้อยละ 36 และร้อยละ 35 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าในกลุ่มนี้ทั้งหมด มูลค่าการส่งออกรองเท้าของไทยไปยังสหภาพยุโรปนั้นมีมูลค่าสูงถึง 280 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ประเภทของรองเท้าที่ไทยส่งออกไปยังสหภาพยุโรปมากที่สุด คือ รองเท้ากีฬา ซึ่งมีสัดส่วนการส่งออกร้อยละ 53 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าในกลุ่มนี้จากไทยไปยังสหภาพยุโรป และยังมีการเกินดุลการสูงสุดด้วย คือ ประมาณ 71 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ รองลงมาได้แก่ รองเท้าหนัง ส่วนประกอบของรองเท้า รองเท้าอื่นๆ และรองเท้าแตะ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 23, 9, 8 และ 7 ตามลำดับ ในส่วนของการนำเข้ารองเท้าจากสหภาพยุโรปนั้นนับว่าน้อยมาก เมื่อเทียบกับมูลค่าการส่งออก ไทยจึงมีการเกินดุลการค้าของรองเท้าทุกประเภทกับสหภาพยุโรป และประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับสหภาพยุโรปในสินค้ารองเท้านักกีฬาและรองเท้าหนัง ในขณะที่สมาชิกใหม่มีความได้เปรียบสหภาพยุโรปในสินค้าบางชนิดเท่านั้น

เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าการส่งออกสินค้าในอุตสาหกรรมรองเท้าของไทยกับกลุ่มประเทศสมาชิกใหม่ จะพบว่า มีสินค้าถึง 13 ประเภทจากทั้งหมด 15 ประเภทที่ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกสูงกว่ากลุ่มประเทศสมาชิกใหม่มาก ส่วนที่เหลือมีเพียง 2 ประเภทที่ประเทศสมาชิกใหม่บางประเทศมีมูลค่าการส่งออกสูงกว่าไทย นั่นคือ รองเท้าหนัง ซึ่งเป็นสินค้าหลักในอุตสาหกรรมที่หลายประเทศ ได้แก่ มอลตา เอสโตเนีย สาธารณรัฐเชค โปแลนด์ และฮังการี ส่งออกไปยังสหภาพยุโรป โดยประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปน้อยกว่าสาธารณรัฐเชค และฮังการีเท่านั้น ส่วนรองเท้าอีกประเภทหนึ่งคือ รองเท้าที่ทำด้วยยางสำหรับสุภาพสตรี ซึ่งประเทศสโลวาเกียมีมูลค่าการส่งออกไปสหภาพยุโรปมากกว่าประเทศไทย

โดยที่ฮังการีและสโลวาเกียมีความได้เปรียบสหภาพยุโรปในอุตสาหกรรมรองเท้ามากที่สุด ส่วนสาธารณรัฐเชค โปแลนด์ สโลวีเนีย เอสโตเนีย ลิทัวเนีย ลัตเวีย และมอลตา มีจำนวนรายการสินค้าที่ได้เปรียบสหภาพยุโรปลดหลั่นกันลงไป ในทางตรงกันข้าม ประเทศไซปรัสกลับเสียเปรียบสหภาพยุโรปในสินค้าทุกชนิดที่มีการส่งออก สินค้าที่กลุ่มประเทศสมาชิกใหม่ส่วนใหญ่ (ยกเว้น ลิทัวเนียและไซปรัส) มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบต่อสหภาพยุโรป คือส่วนประกอบรองเท้าด้านบนที่ทำด้วยยาง และประเทศไทยก็มีความเสียเปรียบประเทศเหล่านี้ในสินค้ากลุ่มนี้ด้วยเช่นกัน

สำหรับรองเท้ากีฬา ซึ่งเป็นรองเท้าที่ไทยมีสัดส่วนการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปสูงที่สุดนั้น พบว่า ไม่มีประเทศใดในกลุ่ม 10 ประเทศสมาชิกใหม่ที่มีการส่งออกมากกว่าไทยเลย แม้ว่าสาธารณรัฐเชคจะมีมูลค่าการส่งออกรองเท้ากีฬามากที่สุดในกลุ่มสมาชิกใหม่ แต่มูลค่าการส่งออกของสาธารณรัฐเชคนั้นก็ยังคงน้อยกว่าไทยหลายเท่า ยิ่งไปกว่านั้น ดุลการค้าสินค้าประเภทนี้ของสาธารณรัฐเชคยังเป็นลบ ในขณะที่ประเทศที่มีดุลการค้ามากที่สุดอย่างสโลวาเกียก็ส่งออกรองเท้ากีฬาน้อยกว่าไทยมากเช่นเดียวกัน

สหภาพยุโรปได้ตัดสิทธิของสินค้าอุตสาหกรรมที่นำเข้าจากประเทศไทย 6 กลุ่ม ซึ่งรวมถึงสินค้าในอุตสาหกรรมรองเท้าและเครื่องหนังด้วย อย่างไรก็ตาม ผลกระทบทางตรงจากการถูกตัดสิทธิพิเศษทางภาษีนี้มีไม่มากนัก เนื่องจากอัตราภาษีปกติของสินค้าในอุตสาหกรรมนี้ของสหภาพยุโรปมีได้อยู่ในระดับที่สูงอยู่แล้ว แต่มาตรการทางการค้าที่มีใช้ภาษี ซึ่งได้แก่ การกำหนดคุณภาพสินค้า มาตรฐานการจัดการจัดการสิ่งแวดล้อม มาตรฐานแรงงานสากล และการออกกฎหมายควบคุมสินค้ารองเท้าที่ใช้เคมีภัณฑ์ในกระบวนการผลิตนั้น ผนวกกับการที่ประเทศจีน ซึ่งเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ด้วยนั้นยังมีต้นทุนค่าแรงที่ถูกอยู่ ก็เป็นสิ่งที่อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมรองเท้าในช่วงระยะปรับตัวได้

6.6 อุตสาหกรรมยางพารา

ในปัจจุบัน อุตสาหกรรมยางธรรมชาติและผลิตภัณฑ์ยางมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจากผลผลิตยางธรรมชาติและผลิตภัณฑ์ยางที่ผลิตขึ้นในประเทศไทยถึงร้อยละ 90 จะถูกส่งออกนอกประเทศ มีเพียง ร้อยละ 10 เท่านั้นที่นำมาบริโภคภายในประเทศ ซึ่งหากแบ่งอุตสาหกรรมนี้ตามโครงสร้างการผลิตจะได้สองกลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มอุตสาหกรรมยางธรรมชาติ ได้แก่ ยางแผ่นรมควัน ยางแท่งมาตรฐาน และน้ำยางข้น กับกลุ่มผลิตภัณฑ์ยาง อาทิเช่น ยางล้อรถ ยางยานยนต์ ยางมือยาง พื้นรองเท้า

ประเภทของยางธรรมชาติที่ประเทศไทยผลิตมากที่สุด ได้แก่ ยางแผ่นรมควันซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 43 ของปริมาณยางที่ผลิตทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ ยางแท่ง และน้ำยางข้น และในภาพรวมนั้น ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกยางธรรมชาติในปริมาณสูงที่สุดในโลก โดยที่ในปี 2546 ประเทศไทยส่งออกยางพาราคิดเป็นมูลค่า 1.2 แสนล้านบาท โดยมีอัตราการเติบโตร้อยละ 55.3 ส่งออกยางแผ่นรมควันเป็นมูลค่าสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 44.7 ของมูลค่าการส่งออกยางพาราทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นยางพาราชั้นที่ 3 มากที่สุด ตลาดส่งออกที่สำคัญของยางแผ่นรมควัน ได้แก่ ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา ส่วนยางแท่งเป็นยางธรรมชาติอันดับที่สองที่ไทยส่งออกมาครองจากยางแผ่นรมควัน มีตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ

ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป และมีอัตราการขยายตัวสูงสุดในสหภาพยุโรป (เมื่อเทียบกับยางชนิดอื่นๆ)

สำหรับผลิตภัณฑ์ยางนั้น ประเทศไทยส่งออกคิดเป็นมูลค่า 64.7 พันล้านบาท มีตลาดส่งออกที่สำคัญคือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นและฮ่องกง ผลิตภัณฑ์ที่ส่งออกมาที่สุดเป็นอันดับแรก คือ ยางล้อรถยนต์ คิดเป็นร้อยละ 33 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ยางส่งออกทั้งหมด ในขณะที่การนำเข้าผลิตภัณฑ์ยาง มีมูลค่า 15.8 พันล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 24.4 ของมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ยางทั้งหมด โดยผลิตภัณฑ์ยางที่นำเข้ามาได้แก่ ยางล้อรถยนต์ สายพาน ท่อยาง ปะเก็น/ซีลยาง และผลิตภัณฑ์ยางอื่น ๆ ซึ่งนำเข้ามาจากญี่ปุ่น มาเลเซียและสหรัฐอเมริกา

สินค้ายางและผลิตภัณฑ์ยางที่ประเทศไทยได้เปรียบดุลการค้ากับกลุ่มสหภาพยุโรปมากที่สุด คือ ยางแผ่นรมควัน ซึ่งประเทศไทยส่งออกอย่างเดียวโดยไม่มีการนำเข้าจากสหภาพยุโรป รองลงมาเป็นจำพวกน้ำยางข้น ถูมมือยาง ถูยางอนามัย ยางใน ล้อรถโดยเฉพาะรถจักรยาน เป็นต้น ประเทศไทยมีความได้เปรียบต่อสหภาพยุโรปทั้งหมด

และในสภาวะการส่งออกยางธรรมชาติและผลิตภัณฑ์ยางในตลาดยุโรปของ 10 ประเทศสมาชิกใหม่นั้น ประเทศที่ส่งออกและนำเข้ายางธรรมชาติและผลิตภัณฑ์ยางในตลาดยุโรปมากที่สุด คือ ประเทศสาธารณรัฐเชค รองลงมาคือ ประเทศโปแลนด์ ซึ่งประเทศสาธารณรัฐเชค ส่งออกยางธรรมชาติและผลิตภัณฑ์ยางมากถึง 621.1 ล้านยูโร ซึ่งมากกว่าประเทศไทย

ประมาณ 200 ล้านยูโร แต่เมื่อพิจารณาในแง่ของดุลการค้าแล้วประเทศไทยยังมีดุลการค้าที่สูงกว่า เนื่องจากประเทศสาธารณรัฐเชคนำเข้ายางธรรมชาติและผลิตภัณฑ์ยางจากสหภาพยุโรปเป็นมูลค่าที่สูงมากเช่นเดียวกัน นั่นคือ 490.4 ล้านยูโร นั้นแสดงว่า สาธารณรัฐ เชค อังกฤษ และ สโลวีเนีย มีความได้เปรียบสหภาพยุโรปในสินค้ายางพาราหลายชนิดด้วยกัน

เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการส่งออกระหว่างประเทศไทยกับสมาชิกใหม่ที่มีศักยภาพในตลาดสหภาพยุโรปแล้ว พบว่า ประเทศไทยยังคงมีความได้เปรียบในการส่งออกโดยเปรียบเทียบอยู่ โดยเฉพาะสินค้าในหมวดยางที่ใช้กับจักรยาน และยางลาเท็กซ์ธรรมชาติ นอกจากนี้ยังพบว่า คู่แข่งทุกประเทศมีสถานะภาพการแข่งขันการส่งออกเหนือประเทศไทยในกรณีของยางที่ผ่านกระบวนการนึ่งมาดิกสำหรับรถจักรยานและรถบรรทุกใหญ่ ส่วนสินค้าประเภทส่วนประกอบของ vulcanised rubber นั้นประเทศไทยไม่สามารถแข่งขันกับประเทศมอลตา (และอาจจะรวมถึงสาธารณรัฐเชค และ อังกฤษด้วย)

อย่างไรก็ตาม เมื่อประเทศเหล่านี้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มสหภาพยุโรปแล้ว อัตราภาษีและโควตาต่าง ๆ จะถูกยกเลิก ซึ่งจะทำให้ประเทศเหล่านี้มีความสามารถในการแข่งขันดีขึ้น ดังนั้นหากประเทศไทยไม่มีการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ยางแล้ว อุตสาหกรรมยางธรรมชาติและผลิตภัณฑ์ยางอาจจะประสบปัญหาได้ ประเด็นอุปสรรคอีกประการคือ ในขณะนี้ประเทศไทยยังเก็บภาษีนำเข้ายางธรรมชาติและผลิตภัณฑ์ยาง

ในอัตราที่ค่อนข้างสูง แต่การค้าระหว่างประเทศที่กำหนดให้เปิดเสรีมากขึ้น จะทำให้ระดับการปกป้องอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยางของประเทศ ไทยลดน้อยลงไปด้วย อุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์จึงจำเป็นต้องพัฒนา ตนเองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งในด้านต้นทุนการผลิต การเพิ่มมูลค่า เพิ่ม และอื่นๆ เพื่อที่อุตสาหกรรมนี้จะสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น และสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ โดยช่องโอกาสหนึ่ง คือ ในปัจจุบันยังมีระดับ การนำยางธรรมชาติไปเพิ่มมูลค่าในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางอยู่ค่อนข้างน้อย แสดงว่า ยังมีช่องว่างสำหรับศักยภาพการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มการส่งออกได้

6.7 อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ

อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทยเป็นการผลิต เพื่อการส่งออกเป็นส่วนใหญ่ นั่นคือ ประมาณร้อยละ 80 แต่ในการผลิต เครื่องประดับนั้นประเทศไทยจะต้องนำเข้าวัตถุดิบอันได้แก่ อัญมณีจากต่างประเทศ ซึ่งมีมูลค่าสูงถึง 9 หมื่นล้านบาท โดยส่วนใหญ่อ้อยละ 43.5 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดเป็น เพชร รองลงมาคือ ทองคำ ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 36.9 ส่วนการนำเข้าเครื่องประดับนั้นมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 6.6 เท่านั้น โดยแหล่งนำเข้าอัญมณีที่สำคัญของไทย ได้แก่ ประเทศออสเตรเลีย อิสราเอล เบลเยียม อินเดีย และฮ่องกง

ในอุตสาหกรรมนี้ สินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ เครื่องประดับต่างๆ ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 57.6 ของมูลค่าการส่งออกอัญมณี

วารสารยุโรปศึกษา

ทั้งหมดของไทย โดยมี สหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา เป็นตลาดส่งออก โดยมีสัดส่วนการส่งออกร้อยละ 25.8 และ 24.5 ตามลำดับ ประเภทของผลิตภัณฑ์อัญมณีและเครื่องประดับที่ไทยส่งออกไปยังสหภาพยุโรปมากที่สุดคือ เพชร คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 40.9 ของมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์อัญมณีและเครื่องประดับทั้งหมดที่ไทยส่งออกไปยังสหภาพยุโรป รองลงมาคือ ทอง และเครื่องประดับแท้ ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 28.3 และ 16.2 ตามลำดับ

ในกลุ่มสมาชิกใหม่ 10 ประเทศ มีเพียง 4 ประเทศเท่านั้นที่ส่งออกผลิตภัณฑ์อัญมณีและเครื่องประดับไปยังสหภาพยุโรป ซึ่งได้แก่ ประเทศโปแลนด์ สาธารณรัฐเชค อังการี และไซปรัส ซึ่งมูลค่าการส่งออกของประเทศเหล่านี้ยิ่งต่ำกว่าประเทศไทยมากในเกือบทุก ๆ รายสินค้า ยกเว้นเพียงสินค้าประเภทอัญมณีสังเคราะห์เท่านั้นที่ประเทศสาธารณรัฐเชคมีมูลค่าส่งออกสูงกว่าประเทศไทย ดังนั้นแรงกดดันในด้านการแข่งขันจากกลุ่มประเทศสมาชิกใหม่จึงไม่น่าจะมีความรุนแรงมากนักในอุตสาหกรรมนี้

ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับสหภาพยุโรปในสินค้าประเภทนี้ทั้งหมด โดยที่ประเทศสมาชิกใหม่ส่วนใหญ่เสียเปรียบสหภาพยุโรปในสินค้าเกือบทุกชนิด ยกเว้นเพียงสาธารณรัฐเชค โปแลนด์ และลิทัวเนีย ซึ่งในกลุ่มประเทศสมาชิกใหม่มีศักยภาพนั้น ก็พบว่าไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกใหม่ทุกประเทศในเกือบทุกรายสินค้า จะมีแต่เพียงสินค้าที่เป็นส่วนประกอบของทองและเงินบาง

ชนิดที่ประเทศไทยมีความเสียเปรียบประเทศเอสโตเนีย กับสินค้าพวกเศษ แพลทินัมที่ไทยยังคงมีความเสียเปรียบอยู่กับหลายประเทศ เช่น เอสโตเนีย ลัตเวีย ลิทัวเนีย สาธารณรัฐเชค และ สโลวาเกีย ด้วยเหตุผลที่ว่า ประเทศไทยไม่มีวัตถุดิบของการผลิตสินค้าเหล่านี้ จึงอาจกล่าวได้ว่า โดยทั่วไปแล้ว กลุ่มประเทศสมาชิกใหม่ไม่ใช่คู่แข่งของประเทศไทยในตลาดสหภาพยุโรป สำหรับอุตสาหกรรมอัญมณี ตรงกันข้าม ยังมีโอกาสให้อุตสาหกรรมอัญมณี และเครื่องประดับไทยสามารถแข่งขันได้ โดยเฉพาะในด้านคุณภาพสูง แต่ราคาพอเหมาะ ซึ่งสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้โดยการออกแบบใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น และให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการเพื่อที่จะแข่งขันกับประเทศอื่นได้

สิ่งที่ เป็นปัจจัยสำคัญที่ควรให้ความสนใจ คือ การที่ประเทศไทยต้อง ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าขององค์การการค้าโลก (WTO) ที่ทำให้สินค้าในหมวดอัญมณีและเครื่องประดับบางประเภท จะต้องมีการระบุต้นกำเนิดของวัตถุดิบของการผลิต และอีกอุปสรรคสำคัญหนึ่งที่ประเทศไทยยัง ต้องเผชิญก็คือ การมีคู่แข่งในตลาดระดับล่างเช่น ประเทศอินเดีย ประเทศ ศรีลังกา และ ประเทศจีน รวมทั้งคู่แข่งในตลาดบน เช่น สวิตเซอร์แลนด์ อิตาลี เป็นต้น และการปฏิบัติตามเงื่อนไขสากลอีกหลายมาตรการเช่น มาตรฐาน ระบบคุณภาพ (ISO 9000) มาตรฐานสิ่งแวดล้อม (ISO 14000) และ มาตรฐานการจ้างงาน (SA 8000) เป็นต้น

6.8 อุตสาหกรรมมันสำปะหลัง

ประเภทของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่ไทยส่งไปสหภาพยุโรปมากที่สุด ได้แก่ มันสำปะหลังอัดเม็ดและมันเส้น ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 84 ตามด้วย แป้งมันและโมดิไฟด์สตาร์ชอื่น ๆ และแป้งมันสำปะหลังซึ่งคิดเป็นร้อยละ 14 และ 4 ตามลำดับ ส่วนทางด้านการนำเข้านั้น พบว่าประเทศไทยมิได้มีการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังจากสหภาพยุโรปเลย ประเทศไทยจึงมีการเกินดุลการค้ามันสำปะหลังกับสหภาพยุโรปมาโดยตลอด และมีความได้เปรียบสหภาพยุโรปอย่างมาก สมาชิกใหม่ส่วนใหญ่ก็ไม่ได้มีการส่งออกไปสหภาพยุโรป จึงมีความเสียเปรียบประเทศไทยอยู่สูงมาก

ในแง่ของสถานะภาพทางการแข่งขันนั้น อาจจัดได้ว่า ผลต่ออุตสาหกรรมมันสำปะหลังนี้ไม่ค่อยน่าเป็นห่วงนัก ขณะนี้สหภาพยุโรปก็ยังเป็นตลาดส่งออกหลักที่สำคัญของไทยรองจากจีน คิดเป็นร้อยละ 22 ของมูลค่าการส่งออกมันสำปะหลังของไทยทั้งหมด (จีนมีสัดส่วนร้อยละ 26) อย่างไรก็ดี นับตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยไปยังสหภาพยุโรปได้ลดลงมาอย่างมากเมื่อเทียบกับปีก่อนๆ สาเหตุประการหนึ่งมาจากการที่สหภาพยุโรปยกเลิกสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรสำหรับการส่งออกมันสำปะหลังทุกประเภท ยกเว้นสินค้าจำพวกแป้งมันสำปะหลัง (Cassava Starch) จากประเทศไทยไปยังสหภาพยุโรป ทำให้ไทยส่งออกมันสำปะหลังไปสหภาพยุโรปลดลง อีกทั้งประเทศไทยยังต้องเผชิญกับมาตรการกีดกันทางการค้าในรูปแบบของภาษีนำเข้ามัน

ลำปะหลังที่คิดตามมูลค่าสินค้าในอัตราร้อยละ 6.4 และภาชีนำเข้าที่คิดตามน้ำหนัก นอกจากนั้นยังมีมาตรการกีดกันทางการค้าในรูปแบบที่มีใช้ภาชี เช่น การกำหนดโควตา ที่ให้มันเส้นของไทยที่ส่งออกไปยังสหภาพยุโรปมีจำนวน 21 ล้านตันต่อ 4 ปี และการส่งออกแบ่งจากมันลำปะหลังจำนวน 10,000 ตันต่อปี

นอกจากนี้ ในกลุ่มประเทศสมาชิกใหม่นั้น มีถึง 8 ใน 10 ประเทศ (ได้แก่ มอลตา เอสโตเนีย ลัตเวีย ลิทัวเนีย สโลวาเกีย ฮังการี โปแลนด์ และสโลวีเนีย) ที่มีได้ส่งออกมันลำปะหลังไปยังสหภาพยุโรปเลย ในทางตรงข้ามประเทศเหล่านี้กลับต้องนำเข้าผลิตภัณฑ์มันลำปะหลังจากประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปปัจจุบัน ส่วนประเทศสาธารณรัฐเชค และไซปรัสนั้น แม้ว่าจะส่งออกผลิตภัณฑ์มันลำปะหลังไปยังสหภาพยุโรปได้ แต่ก็มิใช่มันลำปะหลังอัดเม็ดและมันเส้นที่เป็นผลิตภัณฑ์มันลำปะหลังหลักจากไทยไปยังสหภาพยุโรป ดังนั้นกลุ่มประเทศสมาชิกใหม่เหล่านี้จึงมีแนวโน้มจะเป็นคู่แข่งที่สำคัญของไทยในอุตสาหกรรมมันลำปะหลัง

อย่างไรก็ดี แม้ว่าการขยายสมาชิกภาพของสหภาพยุโรปอาจมิได้ให้นัยสำคัญทางด้านคู่แข่งจากกลุ่มประเทศสมาชิกใหม่ที่เพิ่มขึ้น แต่นัยสำคัญที่ควรจะต้องได้รับการพิจารณาก็คือ เมื่อก่อนการขยายสมาชิกนั้น ประเทศไทยส่งออกผลิตภัณฑ์มันลำปะหลังไปยังประเทศสมาชิกใหม่ทั้ง 10 รวมแล้วคิดเป็นมูลค่า 24.5 ล้านบาทและมีการเติบโตร้อยละ 160 โดยการส่งออกนี้มีลักษณะใกล้เคียงกับการส่งออกเสรีที่ปราศจากมาตรการกีดกันทางการค้า

แต่เมื่อประเทศทั้ง 10 นี้มีสถานภาพเป็นสมาชิกของกลุ่มสหภาพยุโรปโดยสมบูรณ์แล้ว มาตรการกีดกันทางการค้าที่สหภาพยุโรปบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันจะถูกขยายผลใช้กับประเทศสมาชิกใหม่ด้วย นั่นแสดงว่า ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับมาตรการกีดกันเหล่านี้ในตลาดของประเทศสมาชิกใหม่ด้วย ซึ่งอาจส่งผลให้การส่งออกสินค้ามันสำปะหลังจากประเทศไทยไปยังประเทศเหล่านี้มีมูลค่าลดน้อยลง

7. บทสรุป

การขยายสมาชิกภาพของสหภาพยุโรปนับเป็นเหตุการณ์สำคัญในประชาคมเศรษฐกิจโลก ที่เหล่าประเทศต่างๆ ล้วนให้ความสำคัญในการเฝ้าติดตามความเปลี่ยนแปลงเพื่อทำความเข้าใจถึงกระบวนการทางเศรษฐกิจที่จะเปลี่ยนไป อันจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจอื่นๆ ในระยะต่อไปได้ เช่นในกรณีของประเทศไทย ซึ่งจะต้องทำความเข้าใจกฎระเบียบและวิธีปฏิบัติให้ถูกต้อง เพื่อให้ต้นทุนในการประกอบธุรกรรมการค้ากับประเทศสมาชิกอยู่ในระดับที่ต่ำ ซึ่งจะส่งผลในเชิงบวกต่อมูลค่าการค้ารวม และการเติบโตของเศรษฐกิจ

การศึกษาลักษณะบทบาทในรายงานฉบับนี้ ชี้ให้เห็นว่า อุตสาหกรรมที่ประเทศไทยควรให้ความสนใจเป็นอันดับแรก คือ กลุ่มสิ่งทอประเภทเครื่องนุ่งห่ม รองลงมาคือ อุตสาหกรรมยานยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ และอาหารประเภทเนื้อสัตว์ อุตสาหกรรมที่ให้ความหวังโยได้ในระดับปาน

กลางได้แก่ รองเท้า และยางพารา และกลุ่มที่มีความสามารถในการแข่งขันที่
ดีอยู่แล้ว ไม่ค่อยน่าเป็นห่วงเท่าใดนัก คือ กลุ่มอัญมณีและเครื่องประดับ
และมันสำปะหลัง สำหรับประเทศสมาชิกใหม่ที่ต้องจับตามอง คือ โปแลนด์
ฮังการี และสาธารณรัฐเชค

สำหรับนโยบายที่จะมีผลต่อเศรษฐกิจและการค้าของไทยนั้น มิใช่
นโยบายด้านภาษี ดังจะเห็นจากการที่ตัวแปรราคามีได้มีอิทธิพลอย่างเด่น
ชัดต่ออุปสงค์สินค้าหลายชนิดของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป ซึ่งสะท้อนว่า
การลดภาษีให้กับสมาชิกใหม่จะไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการค้าของไทย ทั้งนี้
อาจเป็นเพราะสินค้าหลายชนิดของประเทศไทยอยู่ในตำแหน่งของตลาดที่
แตกต่างไปจากสินค้าที่ผลิตโดยกลุ่มประเทศสมาชิกทั้งเก่าและใหม่ หากแต่
ประเด็นสำคัญที่ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษกลายเป็นนโยบายอื่น ๆ ที่มีใช้
ภาษี หรือ นโยบายกีดกันทางการค้าในเชิงเทคนิค ได้แก่ นโยบายเกี่ยวกับ
เคมีภัณฑ์ เกี่ยวกับของเสีย และระเบียบว่าด้วยการติดฉลาก เป็นต้น การ
พยายามติดตามความเปลี่ยนแปลงในนโยบายเหล่านี้ ผนวกกับการปรับเพิ่ม
คุณภาพสินค้าบางชนิดให้ทัดเทียมมาตรฐานของสหภาพยุโรป และลดภาพ
ของการเป็นสินค้าด้อย (inferior good) จากไทยจะให้ประโยชน์อย่างยิ่งต่อ
การรักษาฐานะการแข่งขันและส่วนแบ่งตลาดไว้ได้

ท้ายที่สุดนี้ การวิเคราะห์ผลกระทบของการขยายสมาชิกภาพ
ของสหภาพยุโรปในภาพรวมต่อเศรษฐกิจไทยนั้น ไม่อาจ (และไม่ควร)
กระทำเฉพาะในบริบทของสหภาพยุโรปอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ควรได้

เชื่อมโยงไปสู่กลุ่มเศรษฐกิจอื่น ๆ ด้วย เพราะเรามีอาจปฏิเสธได้ว่า การรวมกลุ่มทางการค้า ในอีกนัยหนึ่ง ก็คือเพื่อการผนึกกำลังกันในเชิงการเมืองให้มีพลังต่อรองในเวทีการค้าโลก ดังนั้นการรวมกลุ่มทางการค้าจึงมิได้ส่งผลกระทบต่อรูปแบบ ทิศทาง และปริมาณการค้าของการเปิดการค้าเสรีภายในกลุ่ม และนอกกลุ่มแต่เพียงเท่านั้น หากแต่ยังส่งผลถึงกระบวนการจัดการ การเจรจา และประเด็นทางการเมืองที่เกี่ยวข้องด้วย ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อทิศทางของการค้าโลกมีลักษณะของการเป็นกลุ่มมากขึ้น การสร้างปริมาณการค้าและการหันเหทิศทางการค้าที่เกิดจากกลุ่มหนึ่ง ย่อมจะส่งผลต่อกกลุ่มอื่น และประเทศอื่น ๆ ด้วยอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ไม่ว่ากลุ่มที่กำลังพิจารณาอยู่นั้น จะเป็นกลุ่มสหภาพยุโรปหรือไม่ก็ตาม